

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τμήμα κοινωνικής και εκπαιδευτικής πολιτικής

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«Εκπαιδευτική Πολιτική: Σχεδιασμός, Ανάπτυξη και Διοίκηση»

Ειδίκευση: «Εκπαιδευτικά Προγράμματα και Υλικό (Συμβατικές και e-Μορφές): Πολιτικές και Πρακτικές»

Τίτλος: «Ανοικτή και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση : μια μελέτη περίπτωσης βασισμένη σε εμπειρίες εκπαιδευτικών»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ : ΕΥΓΕΝΙΑ ΚΟΥΤΣΟΥΚΟΥ

Τριμελής εξεταστική επιτροπή : Ν. Φωτόπουλος , Επιβλέπων

Α. Τζιμογιάννης , Καθηγητής, Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου , 2ο Μέλος

Χ. Κουτσαμπέλας, Επίκουρος Καθηγητής

Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής , 3ο Μέλος

ΚΟΡΙΝΘΟΣ 2022

Copyright© 2022

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος. Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας έκδοσης, εξολοκλήρου ή τμήματος αυτής για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση των μελετών για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τους συγγραφείς. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα των κειμένων εκφράζουν τους συγγραφείς και μόνο.

Ευχαριστήριο Σημείωμα

Ευχαριστώ τον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Νικόλαο Φωτόπουλο για την κατανόηση, την υποστήριξη και την ενσυναίσθηση που έδειξε, καθώς, σε μία περίοδο αρκετά δύσκολη πού η πανδημία του κορονοϊού δοκίμασε και επηρέασε τις ζωές όλων μας, με βοήθησε στην περάτωση των μεταπτυχιακών μου σπουδών.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ θα ήθελα να εκφράσω στους γονείς μου οι οποίοι με στήριξαν σε όλη αυτή τη διαδικασία. Σε μια δύσκολη, για την ευρύτερη κοινωνία, περίοδο, ο θεσμός της οικογένειας αποτέλεσε στήριγμα για τα μέλη της - και για τη δική μου συγκεκριμένα-μέσα από αλληλοϋποστήριξη και κατανόηση.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<u>ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ</u>	4
<u>ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ</u>	6
<u>Περίληψη</u>	7
<u>Abstract</u>	9
<u>Εισαγωγή</u>	11
<u>Α΄ ΜΕΡΟΣ</u>	14
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ : ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ</u>	14
<u>1.1. Παγκοσμιοποίηση: μια πρώτη εννοιολογική προσέγγιση</u>	14
<u>1.2.Εναλλακτικές εννοιολογήσεις της Παγκοσμιοποίησης</u>	15
<u>1.3. Η Παγκοσμιοποίηση στην Εκπαίδευση και Κατάρτιση</u>	16
<u>1.4. Ο Ευρωπαϊκός χώρος της Εκπαίδευσης στο πλαίσιο της Παγκοσμιοποίησης: Διακήρυξη της Μπολόνια</u>	17
<u>1.5. Η Διασφάλιση της ποιότητας και της Πιστοποίησης σύμφωνα με την συνθήκη της Μπολόνια</u>	19
<u>1.6. Στρατηγικές για την Παγκοσμιοποίηση της Εκπαίδευσης: Μάθηση σε ψηφιακά περιβάλλοντα</u>	19
<u>1.7. Εννοιολογική προσέγγιση των όρων «Δια Βίου Μάθηση», «Εκπαίδευση Ενηλίκων», «Ανοικτή και εξ αποστάσεως Εκπαίδευση» και βασικές θεωρητικές παραδοχές.</u>	20
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΑΝΟΙΚΤΗ ΚΑΙ ΕΞ΄ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ</u>	23
<u>2.1 Φορείς παροχής Εξ΄ αποστάσεως Εκπαίδευσης</u>	23
<u>2.2. Οφέλη της ανοικτής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης</u>	24
<u>2.3. Ψηφιακά εργαλεία της ανοικτής και εξ΄ αποστάσεως εκπαίδευσης</u>	25
<u>2.4. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην Ελλάδα: Η περίπτωση του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (Ε.Α.Π.)</u>	27
<u>2.5. Πολιτική ποιότητας στο Ε.Α.Π.</u>	27
<u>2.6. Η διοικητική δομή του ΕΑΠ</u>	28

2.7. Οι σπουδές στο Ε.Α.Π.	29
2.8. Διαδικασίες εισαγωγής/εγγραφής	30
2.9. Η περίπτωση επιμορφωτικών προγραμμάτων κατάρτισης	31
2.10. Η περίπτωση των MOOCS	32
2.11. Ανασκόπηση Ερευνών	35
Β΄ ΜΕΡΟΣ : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	40
3.1. Σκοπός έρευνας	40
3.2. Ερευνητική μέθοδος και ερευνητικός σχεδιασμός	40
3.3 Μελέτη Περίπτωσης	41
3.4. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα	41
3.5. Ερευνητικό εργαλείο συλλογής δεδομένων	42
3.6. Διαδικασία θεματικής ανάλυσης	43
3.7. Περιορισμοί και αδυναμίες έρευνας	44
3.8. Ηθική και Δεοντολογία της έρευνας	44
3.9. Ευρήματα ποιοτικής έρευνας	45
Συμπεράσματα	53
Βιβλιογραφία	59
ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ	68

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΕΑΠ	Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
ΑεξΑΕ	Ανοικτή και Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση
ΕξΑΕ	Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση
ΜΠΣ	Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή
ΘΕ	Θεματική Ενότητα
ΕΘΕ	Εργαστηριακή Θεματική Ενότητα
ΔΒΜ	Δια Βίου Μάθηση
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας
ΜΟΟCS	Massive Open Online Course
Π.Ε.Κ	Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα
Ο.ΕΠ.ΕΚ	Οργανισμό Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών
Α.Ε.Ι.	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.	Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης
Π.Δ.	Προεδρικό Διάταγμα
Κ.Ε.Ε.ΕΝ.ΑΠ	Κέντρο Διά Βίου Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης Ενηλίκων Από
Απόσταση	
ΥΠΑΙΘ	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων

Περίληψη

Το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης επέφερε σημαντικές αλλαγές στον πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα. Η επιτακτική ανάγκη για εργαζόμενους που μπορούν να ανταπεξέλθουν στα συνεχή ανταγωνισμό της αγοράς, έκρινε αναγκαία τη δια βίου εκπαίδευση και κατάρτιση τους. Ωστόσο, οι γρήγοροι ρυθμοί της εποχής, ο περιορισμένος ελεύθερος χρόνος των εργαζομένων, οι οικογενειακές τους υποχρεώσεις, τα έξοδα μετακίνησης τους για την παρακολούθηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων, καθώς και το ωράριο εργασίας τους, έκρινε αναγκαία την θέσπιση νέων μορφών μάθησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης. Πιο συγκεκριμένα, τη λύση έδωσε ο θεσμός της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης καθώς και της επιμόρφωσης με τη χρήση νέων τεχνολογικών μέσων και την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου συστήματος διασφάλισης της ποιότητας που τον καθιστά αξιόπιστο και αξιοκρατικό. Στην Ελλάδα ο φορέας παροχής εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης σε μεταπτυχιακό επίπεδο είναι το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ), το οποίο έχει το μεγαλύτερο ποσοστό αιτήσεων εισδοχής μεταπτυχιακών φοιτητών σε σύγκριση με τα υπόλοιπα πανεπιστήμια. Επιπρόσθετα, αναγνωρισμένα προγράμματα εξ' αποστάσεως επιμόρφωσης και κατάρτισης πραγματοποιεί η πλειοψηφία των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων ή άλλοι φορείς που εποπτεύεται το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, ασύγχρονα, όπως είναι παραδείγματος χάριν το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και το Πανεπιστήμιο Πατρών. Ένας κλάδος εργαζομένων που επέλεξε να πραγματοποιήσει εξ' αποστάσεως μεταπτυχιακές σπουδές, επιμορφώσεις και σεμινάρια αποτελεί ο κλάδος των εκπαιδευτικών, μόνιμων και αναπληρωτών, καθώς μπορούν να τις συνδυάσουν με την εργασία τους. Αν αναλογιστεί κανείς πως η πλειοψηφία των προγραμμάτων αυτών όταν πραγματοποιούνται δια ζώσης απαιτούν την φυσική παρουσία του εκπαιδευόμενου- επιμορφωμένου, και λαμβάνοντας υπόψιν πως οι αναπληρωτές εκπαιδευτικοί δεν γνωρίζουν σε ποιο σχολείο και σε ποια περιοχή θα είναι κάθε χρόνο, όπως δεν γνωρίζουν αν θα διδάξουν σε πρωινό ή απογευματινό τμήμα (ολοήμερο), γίνεται αντιληπτό πως η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση τους παρέχει τη δυνατότητα και την ευελιξία να παρακολουθήσουν και να ολοκληρώσουν ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα ή μία επιμόρφωση που δεν θα ήταν πρακτικά εφικτό να το επιτύχουν με τη δια ζώσης παρακολούθηση τους κατά το διδακτικό έτος εργασίας τους.

Στη διερεύνηση του βαθμού του οποίου η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί κίνητρο για τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών στην παρακολούθηση εξ' αποστάσεως επιμορφωτικών προγραμμάτων, καθώς και στις ανισότητες που δημιουργούνται από την χρήση των νέων τεχνολογιών στις εξ' αποστάσεως επιμορφώσεις, εστίασε η παρούσα διπλωματική εργασία .

Λέξεις κλειδιά: παγκοσμιοποίηση, εξ' αποστάσεως εκπαίδευση, ψηφιακά εργαλεία, ΤΠΕ, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, επιμόρφωση εκπαιδευτικών

Abstract

The phenomenon of globalization brought about significant changes in the political, economic, social and cultural fields. The imperative need for workers who can cope with the continuous competition of the market, deemed their lifelong education and training necessary. However, the fast pace of the time, the limited free time of workers, their family obligations, their travel expenses to attend educational programs, as well as their working hours, deemed it necessary to establish new forms of learning, education and training. More specifically, the solution was provided by the institution of distance education as well as training with the use of new technological means and the development of an integrated quality assurance system that makes it reliable and meritocratic. In Greece, the provider of distance education at the postgraduate level is the Hellenic Open University (EAP), which has the largest percentage of applications for admission of postgraduate students compared to the rest of the universities. In addition, recognized distance education and training programs are carried out by the majority of University Institutions or other bodies supervised by the Ministry of Education, Research and Religious Affairs, asynchronously, such as the University of the Aegean, the University of the Peloponnese, the National and Kapodistrian University of Athens and the University of Patras.

A sector of workers who have chosen to carry out postgraduate studies, training and seminars remotely is the sector of teachers, permanent and substitute, as they can combine them with their work. If one considers that the majority of these programs when carried out through life require the physical presence of the trainee-trained, and considering that substitute teachers do not know in which school and in which region they will be each year, just as they do not know if they will teach in morning or afternoon section (full day), it is understood that distance education provides them with the possibility and flexibility to attend and complete a postgraduate program or training that would not be practically possible to achieve by attending them in person. their academic year of work.

This Master's thesis focused on the investigation of the degree to which distance education is a motivation for the participation of teachers in the monitoring of distance education programs, as well as the inequalities created by the use of new technologies in distance education.

Keywords: globalization, distance education, digital tools, ICT, Hellenic Open University, teacher training

Εισαγωγή

Στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης και των συνεχόμενων αλλαγών που επιφέρει ο ανταγωνισμός σε όλα τα κράτη, παρατηρείται ραγδαία ανάπτυξη και εξέλιξη των τεχνολογικών μέσων, προκειμένου οι χώρες να ανταπεξέλθουν στους ταχείς ρυθμούς των νέων δεδομένων που παρουσιάζονται και συνεχώς μεταβάλλονται. Οι αλλαγές επηρεάζουν πολλούς τομείς, όπως της οικονομίας, της πολιτικής καθώς και της εκπαίδευσης στην οποία θα εστιάσουμε. Η ραγδαία διάδοση των ψηφιακών τεχνολογικών μέσων έχει συντελέσει στην ανάπτυξη εναλλακτικών πρακτικών εκπαίδευσης, πέρα των συμβατικών, όπως τα συστήματα και οι υπηρεσίες εκπαίδευσης από απόσταση. Τα συστήματα αυτά δίνουν την δυνατότητα σε όσους φοιτούν να επιλέξουν το χώρο, τον χρόνο, τον ρυθμό και τη διαδικασία μάθησης (Evans & Fan, 2002). Προκύπτει, επομένως, η αναγκαιότητα του εκ νέου προσδιορισμού των εκπαιδευτικών μεθόδων με κύριο μέλημα μια πολυθεματική και πολυπρισματική προσέγγιση της μάθησης που συνειρμικά συνεπάγεται μια ολική μαθησιακή διέγερση των εκπαιδευομένων και μια βιωματικά αποκτημένη μορφωτική δυναμική που αποτελείται από έννοιες όπως η ευελιξία, η δημοκρατικότητα, η αλληλεπίδραση, η διάδραση, η διαθεματικότητα και η πολυμορφικότητα (Rogers, 1999; Σολομωνίδου, 2006; Σοφός & Kron, 2010).

Η έννοια της ευελιξίας είναι επίκαιρη και ιδιαίτερης σημασίας (Inglis, Ling, & Joosten, 2002) καθώς παρέχει στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα την ευκαιρία να προσεγγίσουν διαφορετικές πληθυσμιακές κατηγορίες και να τους παρέχουν ευέλικτα περιβάλλοντα μάθησης με τη μέθοδο της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης (Hera & Kling, 2000). Η εξάπλωση του διαδικτύου έχει οδηγήσει στην αύξηση του πλήθους των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που παρέχουν τα συγκεκριμένα περιβάλλοντα και η λειτουργία τους βασίζεται στα εργαλεία του διαδικτύου (Sistek-Chandler, 2000). Παράλληλα, η αύξηση του ανταγωνισμού δημιουργεί συνεργασίες Ιδρυμάτων και

φορέων, οι οποίοι αναπτύσσουν και δίνουν στη διάθεση του ευρύ κοινού, μέσω του διαδικτύου, Προγράμματα Σπουδών (Ρετάλης και Αυγερίου, 2001).

Ανάμεσα στους αποδέκτες είναι και οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι στα πλαίσια της διαβίου μάθησης και της προσωπικής και επαγγελματικής τους ανέλιξης, επιλέγουν να εγγραφούν σε μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών, σεμινάρια και προγράμματα επιμόρφωσης. Το νέο σύστημα διορισμού των εκπαιδευτικών με γνώμονα τα μοριοδοτούμενα επαγγελματικά προσόντα κάνει ακόμα πιο επιτακτική και αναγκαία την κατάρτιση των εκπαιδευτικών καθώς μια επιμόρφωση, ένα μεταπτυχιακό ή ένα διδακτορικό, αποτελούν το «εισιτήριο» για έναν ετήσιο διορισμό αναπληρωτή και μία καλύτερη τοποθέτηση στην εκάστοτε περιοχή διορισμού του.

Δεδομένου ότι μεγάλο ποσοστό των αναπληρωτών εκπαιδευτικών τοποθετείται σε απομακρυσμένες περιοχές που δεν έχουν πρόσβαση σε κάποιο Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα, καθίσταται δύσκολη η παρακολούθηση ενός μεταπτυχιακού ή επιμορφωτικού προγράμματος με τη μέθοδο της δια ζώσης εκπαίδευσης. Επιπρόσθετα, οι εκπαιδευτικοί οι οποίοι μένουν σε κάποιο αστικό κέντρο, όπου υπάρχουν Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και άλλοι πιστοποιημένοι φορείς που υλοποιούν δια ζώσης επιμόρφωση, μπορεί να μην τους ενδιαφέρει το αντικείμενο των προγραμμάτων που παρέχονται από αυτά, αλλά να θέλουν να παρακολουθήσουν κάποιο άλλο επιμορφωτικό πρόγραμμα που μπορεί να βρίσκεται σε μακρινή γεωγραφική περιοχή από εκείνη που μένουν και τελικά επιλέγουν να το απορρίψουν, καθώς είτε αδυνατούν να ανταπεξέλθουν στα έξοδα μετακίνησης τους, είτε το ωράριο εργασίας τους δεν τους επιτρέπει σε περίπτωση που διδάσκουν σε ολόημερο τμήμα.

Ο θεσμός της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης αποτελεί την λύση των παραπάνω προβλημάτων, καθώς έδωσε την ευκαιρία σε εκπαιδευτικούς αναπληρωτές να πραγματοποιήσουν τις μεταπτυχιακές τους σπουδές και τις επιμορφώσεις που επιθυμούσαν από όπου και αν βρίσκονται παρακάμπτοντας τα όποια εμπόδια και περιορισμούς τους έθετε η δια ζώσης παρακολούθηση των προγραμμάτων αυτών.

Ειδικότερα όμως η εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη. Το Α μέρος αποτελείται από δύο κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο (ενότητες 1.1 έως 1.3) αναφέρονται οι ορισμοί της παγκοσμιοποίησης και οι σημαντικές αλλαγές που επιφέρει στον πολιτικό, οικονομικό, πολιτισμικό τομέα, όπως επίσης και στον τομέα της εκπαίδευσης. Επιπλέον, επισημαίνεται η σπουδαιότητα της διακήρυξης της Μπολόνια στον Ευρωπαϊκό χώρο

της εκπαίδευσης καθώς και η διασφάλιση της ποιότητας και της πιστοποίησης που παρέχει (Ενότητα 1.3 και 1.4). Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι στρατηγικές της Παγκοσμιοποίησης της Εκπαίδευσης , δίνεται έμφαση στην μάθηση σε ψηφιακά περιβάλλοντα και αποσαφηνίζονται οι όροι της Δια βίου μάθησης, της Εκπαίδευσης Ενηλίκων και της Ανοικτής και εξ' αποστάσεως Εκπαίδευσης. (Ενότητες 1.5 και 1.6).

Στο δεύτερο κεφάλαιο η εργασία επικεντρώνεται στην ανοικτή και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση, στην ποιότητα που διασφαλίζει, στους φορείς παροχής της, ενώ δίνεται εκτενής αναφορά στα οφέλη της και στα ψηφιακά εργαλεία που χρησιμοποιούνται σε αυτήν (ενότητα 2.1 έως 2.3). Έπειτα γίνεται αναφορά στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση στην Ελλάδα, εστιάζοντας στην κατάσταση του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ) , στις πολιτικές ποιότητας που ακολουθεί, τη διοικητική του δομή, τον κανονισμό σπουδών και τις διαδικασίες εγγραφής (Ενότητες 2.4 και 2.8) Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στα επιμορφωτικά προγράμματα και στα MOOCS. (Ενότητες 2.9 και 2.10). Τέλος, παρουσιάζεται μία βιβλιογραφική ανασκόπηση όπως οι έρευνες της ΕΛΣΤΑΤ, πρώτον για τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ενήλικες πολίτες και που τους αποθαρρύνουν να συμμετέχουν στην δια βίου εκπαίδευση τους, κάνοντας έκδηλη την εξάλειψη των εμποδίων αυτών μέσω της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης , και δεύτερον της αυξημένης προτίμησης τους στα εκπαιδευτικά προγράμματα του ΕΑΠ. Ακολουθούν έρευνες για τις απόψεις και τις στάσεις των εκπαιδευόμενων με βάση την ηλικία τους, έρευνες για τον ρόλο της επικοινωνίας μεταξύ διδάσκοντα καθηγητή-σύμβουλου και εκπαιδευόμενων στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση, καθώς και έρευνες για την επίδραση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στη διαδικασία επιμόρφωσης των εκπαιδευόμενων (2.11).

Στο Β' μέρος παρουσιάζεται η μεθοδολογία της έρευνας, το δείγμα, τα ευρήματα, τα ερευνητικά εργαλεία, η διαδικασία θεματικής ανάλυσης, οι περιορισμοί και οι αδυναμίες , η ηθική, η δεοντολογία και τα ευρήματα (3.1 έως 3.8). Στη συνέχεια αναφέρονται τα συμπεράσματα και το Πρωτόκολλο της συνέντευξης

Α΄ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ : ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1.1. Παγκοσμιοποίηση: μια πρώτη εννοιολογική προσέγγιση

Η παγκοσμιοποίηση, είναι ένα φαινόμενο που δεν εμφανίστηκε τώρα αλλά προϋπήρχε και επεκτείνεται σε όλα τα επίπεδα της ανθρώπινης ζωής , επιφέροντας τεράστιες αλλαγές και ραγδαίες εξελίξεις στον κοινωνικό, οικονομικό και πολιτισμικό τομέα. Ο ορισμός της λαμβάνει διαφορετικές ερμηνείες στην ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία, ανάλογα με την προσέγγιση του παρατηρητή. Ο Watson (2005) ορίζει την παγκοσμιοποίηση ως «μία τάση σύμφωνα με την οποία παρουσιάζεται μια όλο και μεγαλύτερη αλληλεπίδραση και αλληλεξάρτηση των οικονομικών, πολιτικών και πολιτισμικών δραστηριοτήτων των ανθρώπων σε διαφορετικές χώρες του κόσμου», ενώ την ίδια άποψη ενστερνίζεται και ο Giddens (2014), ο οποίος ερμηνεύει την παγκοσμιοποίηση ως «την επίταση των παγκόσμιων κοινωνικών σχέσεων που συνδέουν απομακρυσμένες τοπικότητες, ούτως ώστε τοπικά συμβάντα να διαμορφώνονται από συμβάντα που λαμβάνουν χώρα μίλια μακριά και αντιστρόφως». (Giddens 2001: 84). Στην Τσακίρη (2018) αναφέρεται ότι *«η πορεία εξέλιξης της παγκοσμιοποίησης, μέσω της επιτάχυνσης των οικονομικών συναλλαγών και της διάχυσης της πληροφορίας , συνδέθηκε στο γεωγραφικό πεδίο της Ευρώπης με την παγκόσμια διάχυση ενός ενιαίου μοντέλου που φέρει συγκεκριμένα πολιτισμικά χαρακτηριστικά ευρωπαϊκής καταβολής»* (Van Zanten & Rayou 2015, οπ. αναφ. στο Τσακίρη, 2018).

1.2.Εναλλακτικές εννοιολογήσεις της Παγκοσμιοποίησης

Ο John W. Meyer, καθηγητής Κοινωνιολογίας στο Πανεπιστήμιο του Στάνφορντ, παρατηρεί δύο μορφές παγκοσμιοποίησης, ως ανταλλαγή και ως πολιτιστική και θεσμική, μέσω των οποίων ερμηνεύει τον τρόπο δράσης της σε όλους τους τομείς στον κόσμο.

Η παγκοσμιοποίηση ως ανταλλαγή

Σύμφωνα με τον John W. Meyer η παγκοσμιοποίηση αναφέρεται σε διευρυμένες αλληλεξαρτήσεις και ρυθμούς συναλλαγών σε όλο τον κόσμο, δίνοντας έμφαση στην οικονομική ανταλλαγή και πιο συγκεκριμένα στους ρυθμούς του διεθνούς εμπορίου, στην παγκόσμια παραγωγή ή στις αλυσίδες εμπορευμάτων, στις ροές της τεχνολογίας και στην «πνευματική ιδιοκτησία», στις ροές εργασίας και εργατών, και πάνω απ' όλα, στα διακρατικά επενδυτικά πρότυπα. Για τα περισσότερα από αυτά τα ζητήματα, υπάρχει κάποια διαφωνία σχετικά με τη σημασία των παγκόσμιων συναλλαγών, καθώς οι εγχώριες οικονομικές αλληλεξαρτήσεις ενώ διαφέρουν στις περισσότερες κοινωνίες, στις διεθνείς συχνά δεν φαίνονται τόσο μεγάλες οι διαφορές. Έχοντας ως παράδειγμα την περίπτωση της Ευρώπης παρατηρούμε πως οι ενδοευρωπαϊκές οικονομικές συναλλαγές έχουν σίγουρα αυξηθεί μαζικά με την άνοδο της Ε.Ε., αλλά δεν θεωρούνται αυξημένες σε σύγκριση με τις διεθνείς συναλλαγές. Διαφορετικές απόψεις παρατηρούνται και στις εκτιμήσεις της αξίας και των συνεπειών των ροών. Οι περισσότερες συζητήσεις για την παγκοσμιοποίηση εστιάζουν στις οικονομικές αλλαγές και διαστάσεις των διευρυμένων παγκόσμιων συναλλαγών και υποτιμούν το έντονο κοινωνικοπολιτισμικό χαρακτήρα της αλλαγής στο σύγχρονο παγκόσμιο σύστημα. Πολλές από τις πιο προφανείς παγκόσμιες αλληλεξαρτήσεις έχουν πολιτικό και στρατιωτικό χαρακτήρα, επηρεασμένες από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, τον Ψυχρό Πόλεμο και την εποχή της πυρηνικής ενέργειας, ενώ άλλες σχετίζονται με το παγκόσμιο φυσικό περιβάλλον, τις γρήγορες επικοινωνιακές διαδικασίες, καθώς και τις πολιτιστικές και τεχνολογικές αλλαγές.

Η παγκοσμιοποίηση ως πολιτιστική και θεσμική διαδικασία

Σε αυτή την ερμηνεία του φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης ο John W. Meyer δίνει έμφαση σε μια ευρέως διαδεδομένη πολιτισμική συνείδηση: α) της αλληλεξάρτησης και β) της τοπικής και εθνικής ενσωμάτωσης στην παγκόσμια κοινωνία. Μετά από δύο

καταστροφικούς Παγκόσμιους Πολέμους, μια τεράστια ύφεση, έναν Ψυχρό Πόλεμο, υπάρχει παντού στον κόσμο μία ενισχυμένη αίσθηση της παρουσίας και της δύναμης μιας παγκόσμιας κοινωνίας. Οι άνθρωποι εκπαιδεύονται να πλαισιώνουν τη ζωή τους υπό το φως των παγκόσμιων προτύπων και δυνατοτήτων. Το ίδιο κάνουν και οι τοπικές κοινότητες, οι οποίες με γενναιότητα αναδιαρθρώνονται ως οργανισμοί για να ανταγωνιστούν και να δράσουν με παγκόσμιους όρους. Το ίδιο κάνουν και τα εθνικά κράτη και οι κοινωνίες, των οποίων οι πολιτικές αντικατοπτρίζουν παγκόσμια μοντέλα και πρότυπα. Αυτή η σύγχρονη επίγνωση της έκθεσης στους κινδύνους και τις ευκαιρίες μιας παγκόσμιας κοινωνίας εμφανίζεται σε ένα διακριτό πολιτικό πλαίσιο, όπως έχει συχνά σημειωθεί (Wallerstein, 1974).

1.3. Η Παγκοσμιοποίηση στην Εκπαίδευση και Κατάρτιση

Οι επιταγές της παγκοσμιοποίησης είναι σαφές πως καλλιεργούν τον ανταγωνισμό και απαιτούν άρτια καταρτισμένους πολίτες και εργατικό δυναμικό, που θα μπορούν να ανταπεξέλθουν στις συνεχείς αλλαγές και στις απαιτήσεις της αγοράς. Σύμφωνα με τον Berstein (1971) η επικρατούσα εκπαιδευτική πρακτική δημιουργείται από ένα σύνολο προκαθορισμένων επιλογών και διαδικασιών που συντελούν στην επικράτησή της, οι οποίες καθορίζονται με βάση την αγορά και οργανώνουν τις πρακτικές τους ως προς αυτήν. Επομένως, αναφερόμαστε σε μία μορφή παιδαγωγικής η οποία δεν είναι ανεξάρτητη, αλλά έχει «κοσμική» πρακτική η οποία προκύπτει από την αμφίδρομη σχέση της με την οικονομικά «αποτελεσματική» εκπαίδευση, που στόχος της είναι η προώθηση εφαρμόσιμων δεξιοτήτων (Berstein, 1971). Συνεπώς, το εκπαιδευτικό σύστημα καλείται να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα και επιπρόσθετα να αναδιαμορφωθεί ώστε να καταρτίσει κατάλληλα εκπαιδευμένους πολίτες που μπορούν να ανταπεξέλθουν στον ανταγωνισμό μιας αγοράς που συνεχώς αλλάζει στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης. Σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση αποτελεί η ένταξη της Δια Βίου Μάθησης και η κατάρτιση των πολιτών σε όλα τα κράτη. Σύμφωνα με τον Βεργίδη (2000), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 1996 έδωσε στη δημοσιότητα τον ορισμό για τη δια βίου μάθηση (CEDEFOP, 1996): «Η διά βίου μάθηση είναι περισσότερο μια προσέγγιση, που εστιάζει στις ευκαιρίες και διαδικασίες μάθησης του ατόμου, αναγνωρίζοντας ότι αυτές οι ευκαιρίες και διαδικασίες τροφοδοτούνται από πολλούς κοινωνικούς θεσμούς, συμπεριλαμβανομένων όχι μόνο της τυπικής εκπαίδευσης και των συστημάτων κατάρτισης, αλλά και της οικογένειας, της

επιχείρησης και των μέσων επικοινωνίας» (Βεργίδης, 2000, όπ. αναφ. στο Κόκκος, 2005, σ.26).

Στο Europe 2020 Strategy αναφέρεται ως κύρια προτεραιότητα η υλοποίηση της Δια Βίου μάθησης, καθώς και της κινητικότητας εφόσον δεν περιορίζει το PISA στην αξιολόγηση. Αφενός, αυτή είναι η αρχή για μια ολοκληρωτική νεοφιλελεύθερη εκπαιδευτική πολιτική που θα ασκεί επιρροή σε όλο το εκπαιδευτικό δίκτυο και θα συνεχίζεται εις αεί η εκπαίδευση, ειδικά για τους εργαζόμενους. Αφετέρου, όπως αναφέρει ο Tuscling (2017) θα έχουμε την κατάργηση των διακρίσεων των μορφών εκπαίδευσης (τυπικής, μη τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης) και την ένταξη των τριών αυτών μορφών στο σύστημα εκπαίδευσης με όρους «συμπληρωματικότητας» και «ισοτιμίας» (Tuscling, 2017). Η μελέτη που έγινε το 2016, κάνει έκδηλη την νέα τάση για δια βίου μάθηση και κατάρτιση των πολιτών καθώς το μέσο ποσοστό υπερπροσόντων αυξήθηκε σε 24,4 %, σε σύγκριση με 21,9 % που ήταν στην τελευταία Έκθεση Εφαρμογής της Διαδικασίας της Μπολόνια για το έτος 2013, κάνοντας εμφανές πως ,συνολικά, το ποσοστό των ατόμων με υπερπροσόντα έχει αυξηθεί. Πιο αναλυτικά, οι χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά υπερπροσόντων (πάνω από 30 %) είναι το Καζακστάν (45,5 %), η Ελλάδα (41,5 %), η Κύπρος (40,2 %), η Ισπανία (40,1 %), η Τουρκία (36,6 %), η Ιρλανδία (35,5 %). , Λευκορωσία (32,8 %), Ανδόρα (30,5 %) και Σερβία (30,5 %). Αντίθετα, οι χώρες με σχετικά χαμηλά ποσοστά υπερπροσόντων (κάτω από 15 %) είναι η Μάλτα (13,2 %) και το Λουξεμβούργο (6 %).

1.4. Ο Ευρωπαϊκός χώρος της Εκπαίδευσης στο πλαίσιο της Παγκοσμιοποίησης: Διακήρυξη της Μπολόνια

Η Διακήρυξη της Μπολόνια υπογράφηκε το 1999 από υπουργούς αρμόδιους για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση 29 ευρωπαϊκών χωρών (European Commission, 2018) . Ωστόσο, η προέλευσή της βρίσκεται ένα χρόνο πιο πίσω στη Διάσκεψη και τη Διακήρυξη της Σορβόνης του 1998. Αυτά τα γεγονότα και τα κείμενα έθεσαν σε κίνηση μια ευρωπαϊκή διαδικασία συνεργασίας που άλλαξε ριζικά την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Οι μεταρρυθμίσεις επηρέασαν χώρες εντός και εκτός Ευρώπης και ο αριθμός των επίσημων χωρών που υπέγραψαν έχει αυξηθεί σε 48, με τη Λευκορωσία το πιο πρόσφατο κράτος που προσχώρησε το 2015.

Η συνθήκη της Μπολόνια αποτελεί την θεμέλια βάση για τη δημιουργία ενός κλίματος εμπιστοσύνης που θα συντελέσει στην επίτευξη της μαθησιακής κινητικότητας, στην ακαδημαϊκή συνεργασία μεταξύ των κρατών και στην αμοιβαία αναγνώριση των σπουδών και των επαγγελματικών προσόντων που έχουν αποκτηθεί στο εξωτερικό. Ένας από τους κύριους στόχους της συνθήκης της Μπολόνια (Bologna Declaration, 1999) αποτελεί η βελτίωση της ποιότητας και του βαθμού καταλληλότητας της μάθησης και της διδασκαλίας. Παράλληλα, οι υπουργοί Παιδείας 48 ευρωπαϊκών χωρών εξέδωσαν το Ανακοινωθέν του Παρισιού (Bologna Process, 2018), στο οποίο περιγράφεται το κοινό όραμά τους για την δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Χώρου Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης με ελπιδοφόρες προοπτικές έως το 2020 και υποδεικνύουν τις δράσεις που αποτελούν προτεραιότητα σε αυτόν τον τομέα.

Ειδικότερα, το Ανακοινωθέν του Παρισιού (Bologna Process, 2018) καλεί τις συμμετέχουσες χώρες να δημιουργήσουν μία καινοτόμα και χωρίς αποκλεισμούς προσέγγιση της μάθησης και της διδασκαλίας, μέσω μιας ολοκληρωμένης και διασυνοριακής συνεργασίας στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, στην έρευνα και στην καινοτομία που θα οδηγήσει στη διασφάλιση ενός πολλά υποσχόμενου μέλλοντος. Μέσα στις δεσμεύσεις της είναι η κινητικότητα φοιτητών και προσωπικού, το κοινό σύστημα πτυχίων, η κοινωνική διάσταση, η δια βίου μάθηση, το ευρωπαϊκό σύστημα πιστωτικών μονάδων, η διασφάλιση ποιότητας και ανάπτυξη της Ευρώπης ως ελκυστικής περιοχής γνώσης.

Συνοπτικά, οι συμμετέχουσες χώρες συμφώνησαν για τον Ευρωπαϊκό Χώρο της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, :

- Την καθιέρωση ενός συστήματος τριών κύκλων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, το οποίο θα περιλαμβάνει τις προπτυχιακές, μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές
- Την διασφάλιση της ισοδύναμης αναγνώρισης των επαγγελματικών προσόντων και σπουδών που έχουν πραγματοποιηθεί σε πανεπιστήμια του εξωτερικού.
- Την εφαρμογή ενός συστήματος εξασφάλισης της ποιότητας με κύριο στόχο να ενισχυθεί το επίπεδο και ο βαθμός καταλληλότητας της μάθησης και της διδασκαλίας.

1.5. Η Διασφάλιση της ποιότητας και της Πιστοποίησης σύμφωνα με την συνθήκη της Μπολόνια

Η εξασφάλιση της ποιότητας των ιδρυμάτων διασφαλίζεται μέσα από μια διαδικασία καθορισμού προτύπων ποιότητας για το κάθε ίδρυμα (Mashal, Odeh & Abu-Mosa, 2012). Η συνθήκη της Μπολόνια (Bologna Declaration, 1999) την ορίζει ως ένα συνεχόμενο σύνολο ενεργειών αξιολόγησης, εξασφάλισης, διαφύλαξης και ενίσχυσης της ποιότητας ενός ιδρύματος ή προγράμματος ανώτατης εκπαίδευσης. Παράλληλα, ως πιστοποίηση ορίζει «*το σύνολο των ενεργειών με τον οποίο ένας οργανισμός πιστοποίησης πραγματοποιεί την εκτίμηση της ποιότητας ενός ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο σύνολό της (ιδρυματική πιστοποίηση) ή ενός ειδικά διαμορφωμένου προγράμματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (πιστοποίηση του προγράμματος)*», προκειμένου να κατακυρωθεί επισήμως ότι ικανοποιεί συγκεκριμένα προσυμφωνημένα κριτήρια ή προδιαγραφές.

1.6. Στρατηγικές για την Παγκοσμιοποίηση της Εκπαίδευσης: Μάθηση σε ψηφιακά περιβάλλοντα

Ως μέρος των προσπαθειών για τη βελτίωση της ποιότητας και της συνάφειας της μάθησης και της διδασκαλίας στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, οι υπουργοί της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στο Ανακοινωθέν του Yerevan της Αρμενίας (Bologna Process, 2015) ζήτησαν να αξιοποιηθούν καλύτερα τα πιθανά οφέλη των ψηφιακών τεχνολογιών. Η δέσμευση αυτή απευθύνεται σε διάφορες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν σήμερα τα συστήματα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και αγκαλιάζει τις νέες ευκαιρίες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες. Η τεχνολογία, ιδίως η ψηφιακή τεχνολογία, εξελίσσεται γρήγορα και όλες οι γενιές χρησιμοποιούν πλέον δημοφιλείς νέες τεχνολογίες στη ζωή τους. Η εμπειρία χρήστη που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες έχει αποδειχθεί ότι έχει την ικανότητα να εμβαθύνει και να επιταχύνει τη μάθηση (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014), ενώ η Τριτοβάθμια Εκπαίδευση επεκτείνεται και περισσότεροι άνθρωποι σπουδάζουν σε διαφορετικές φάσεις της ενήλικης ζωής τους. Οι ψηφιακές τεχνολογίες ενδέχεται να διευρύνουν την πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, στην Εκπαίδευση Ενηλίκων και στη δια βίου μάθηση καθώς δίνουν στους

εκπαιδευόμενους την ευκαιρία να συμμετέχουν στην εκπαίδευση με πιο ευέλικτο τρόπο, τόσο στο χρόνο όσο και στον χώρο. Μία τέτοια μορφή εκπαίδευσης και ταυτόχρονα την πιο διαδεδομένη, αποτελεί η Ανοικτή και Εξ' Αποστάσεως Εκπαίδευση.

1.7. Εννοιολογική προσέγγιση των όρων «Δια Βίου Μάθηση», «Εκπαίδευση Ενηλίκων», «Ανοικτή και εξ αποστάσεως Εκπαίδευση» και βασικές θεωρητικές παραδοχές.

Η Δια Βίου Μάθηση και η Εκπαίδευση Ενηλίκων επισημοποιήθηκαν και οροθετήθηκαν στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα με τον Νόμο 3879/2010, σύμφωνα με τον οποίο η Δια βίου μάθηση είναι « Όλες οι μορφές μαθησιακών δραστηριοτήτων στη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου, που αποσκοπούν στην απόκτηση ή την ανάπτυξη γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, οι οποίες συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας, στην επαγγελματική ένταξη και εξέλιξη του ατόμου, στην κοινωνική συνοχή, στην ανάπτυξη της ικανότητας ενεργού συμμετοχής στα κοινά και στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη» (Νόμος 3879/2010, άρθρο 2, παρ. 1). Εμπεριέχει την τυπική εκπαίδευση, τη μη τυπική εκπαίδευση και την άτυπη μάθηση ως εξής:

Τυπική εκπαίδευση είναι «Η εκπαίδευση που παρέχεται στο πλαίσιο του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος, οδηγεί στην απόκτηση πιστοποιητικών αναγνωρισμένων σε εθνικό επίπεδο από τις δημόσιες αρχές και αποτελεί μέρος της διαβαθμισμένης εκπαιδευτικής κλίμακας. Στην τυπική εκπαίδευση εντάσσεται και η γενική τυπική εκπαίδευση ενηλίκων». (Νόμος 3879/2010, άρθρο 2, παρ. 2)

Μη τυπική εκπαίδευση είναι «Η εκπαίδευση που παρέχεται σε οργανωμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο εκτός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος και μπορεί να οδηγήσει στην απόκτηση πιστοποιητικών αναγνωρισμένων σε εθνικό επίπεδο. Περιλαμβάνει την αρχική επαγγελματική κατάρτιση, τη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση και τη γενική εκπαίδευση ενηλίκων» (Νόμος 3879/2010, άρθρο 2, παρ. 4).

Άτυπη μάθηση είναι «Οι μαθησιακές δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα εκτός οργανωμένου εκπαιδευτικού πλαισίου, σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου, στο πλαίσιο του ελεύθερου χρόνου ή επαγγελματικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Περιλαμβάνει τις κάθε είδους δραστηριότητες αυτομόρφωσης, όπως η αυτοκαλλιέργεια με έντυπο υλικό ή μέσω διαδικτύου ή με χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή ή ποικίλων εκπαιδευτικών υποδομών, καθώς και τις γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που αποκτά το άτομο από την επαγγελματική εμπειρία του» (Νόμος 3879/2010, άρθρο 2, παρ. 5).

Η Εκπαίδευση ενηλίκων «Περιλαμβάνει όλες τις οργανωμένες μαθησιακές δραστηριότητες που απευθύνονται σε ενηλίκους και στοχεύουν στον εμπλουτισμό γνώσεων, στην ανάπτυξη και βελτίωση ικανοτήτων και δεξιοτήτων, στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου και της ιδιότητας του ενεργού πολίτη, καθώς και στην άμβλυνση των μορφωτικών και κοινωνικών ανισοτήτων. Παρέχεται από φορείς της τυπικής εκπαίδευσης και από φορείς της μη τυπικής εκπαίδευσης» (Νόμος 3879/2010, άρθρο 2, παρ. 8). Από τα παραπάνω γίνεται σαφές πως η Εκπαίδευση Ενηλίκων συνιστά ένα μέρος της Δια Βίου Μάθησης

Η Ανοικτή και Εξ' Αποστάσεως Εκπαίδευση Αποτελεί μία έννοια ιδιαίτερης σημασίας τα τελευταία χρόνια. Η έννοια της ανοικτότητας και της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης δεν είναι ίδιες. Η πρώτη δηλώνει τη διερεύνηση, το άνοιγμα της εκπαιδευτικής πολιτικής και η δεύτερη την εφαρμογή εξ αποστάσεων πρακτικών (Λιοναράκης, 2001). Η ανοικτότητα δεν αναφέρεται μόνο στο άνοιγμα σε ιδέες, αλλά και το άνοιγμα της πρόσβασης των πολιτών σε Πανεπιστημιακά Ιδρύματα (Κουστουράκης & Λιοναράκης, 2006). Επομένως, γίνεται σαφές πως η ανοικτότητα εκφράζει την φιλοσοφία του εκάστοτε Πανεπιστημιακού Ιδρύματος. Σύμφωνα με τον Jarvis (2004), ο καταλληλότερος ορισμός της Ανοικτής και Εξ' Αποστάσεως Εκπαίδευσης προτείνεται από τον Keegan (2001: 74-75), ο οποίος αφού μελέτησε τους ορισμούς που έχουν διατυπωθεί για την Ανοικτή και Εξ' Αποστάσεως Εκπαίδευση, εστίασε σε πέντε βασικά αντιπροσωπευτικά χαρακτηριστικά της και υποστήριξε ότι αποτελεί μορφή εκπαίδευσης η οποία διακρίνεται από «την απόσταση που χωρίζει τον διδάσκοντα από τον διδασκόμενο, σε σχεδόν μόνιμη βάση καθ' όλη τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας, την επίδραση που έχει ο εκπαιδευτικός οργανισμός τόσο στο σχεδιασμό όσο και στην προετοιμασία του διδακτικού υλικού και στην παροχή των υπηρεσιών υποστήριξης στους διδασκόμενους τη χρήση τεχνικών μέσων (έντυπου, ακουστικού,

οπτικού υλικού ή ηλεκτρονικού υπολογιστή) που συνδέουν το διδάσκοντα με τον διδασκόμενο και μεταφέρουν το περιεχόμενο του προγράμματος σπουδών, τη δυνατότητα αμφίδρομης επικοινωνίας, ώστε οι διδασκόμενοι να μπορούν να επωφελούνται ακόμα και από τον άμεσο διάλογο, την απουσία σχεδόν σε μόνιμη βάση της λειτουργίας της μαθησιακής ομάδας καθ' όλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να χρησιμοποιούνται μέθοδοι εξατομικευμένης διδασκαλίας παρά ομαδικής. Δεν αποκλείεται όμως η δυνατότητα περιστασιακών συναντήσεων, είτε πρόσωπο με πρόσωπο είτε μέσω ηλεκτρονικών τεχνολογιών, τόσο για διδακτικούς όσο και για κοινωνικούς σκοπούς» (Keegan, 2001 :74-75).

Η Hillary Perraton (1988) ορίζει την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ως «τη διδασκαλία από κάποιον εκπαιδευτή που βρίσκεται μακριά από τον εκπαιδευόμενο τόσο σε φυσική απόσταση όσο και σε χρόνο» (Perraton, 1988).

Ο Holmberg (1995) θεωρεί ότι «η εξ αποστάσεως εκπαίδευση περιλαμβάνει διάφορες μορφές σπουδών σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης, οι οποίες διεξάγονται χωρίς την άμεση και συνεχή επίβλεψη εκπαιδευτών και στηρίζονται στην οργάνωση, στην καθοδήγηση και στη διδασκαλία που παρέχεται από κάποιο εκπαιδευτικό οργανισμό» (Holmberg, 1988).

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στηρίζεται στη φιλοσοφία και τις θεωρητικές αρχές της ανοικτής μάθησης. Όπως επισημαίνει η Betty Collis (1996) όταν μιλάμε για ανοιχτή μάθηση αναφερόμαστε στην εκπαίδευση που είναι ελεύθερα επιλεγμένη και στηρίζεται σε εσωτερικά κίνητρα, είναι προσαρμοσμένη στις ανάγκες των εκπαιδευομένων και στις μεθόδους διδασκαλίας και μάθησης (Betty Collis, 1996).

Ο Desmond Keegan διέκρινε τρεις βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Keegan, 1986):

-Τη θεωρία της αυτόνομης μάθησης όπως αναφέρεται στον Moore, σύμφωνα με την οποία ο εκπαιδευόμενος επιλέγει τον χώρο και τον χρόνο που θα πραγματοποιηθεί η διαδικασία της μάθησης, η οποία υποστηρίζεται με κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό καθώς και από την επικοινωνία με τον εκπαιδευτή (Moore, 1993).

-Τη θεωρία της βιομηχανοποιημένης μάθησης όπως αναφέρεται στον Peters (1993), σύμφωνα με την οποία η εξ αποστάσεως εκπαίδευση θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από προσεκτική προετοιμασία, άρτιο σχεδιασμό, συστηματική οργάνωση, σαφή

προσδιορισμό των διδακτικών στόχων και ανάλυση των παιδαγωγικών προϋποθέσεων της μαθησιακής διαδικασίας (Peters,1993).

-Τη θεωρία της αλληλεπίδρασης και της επικοινωνίας στην αναφορά του Holmberg (1995), σύμφωνα με την οποία η αποτελεσματικότητα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το συναίσθημα, τη συνεργασία και την κοινωνική αλληλεπίδραση (Holmberg, 1995).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΑΝΟΙΚΤΗ ΚΑΙ ΕΞ΄ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

2.1 Φορείς παροχής Εξ΄ αποστάσεως Εκπαίδευσης

Ο Keegan κατηγοριοποιεί τους φορείς που παρέχουν εξ΄ αποστάσεως εκπαίδευση ως ακολούθως (Keegan, 2001):

- Τα Ανοικτά Πανεπιστήμια
- Τα Πανεπιστήμια τα οποία εκτός από τη δια ζώσης εκπαίδευση , περιέχουν και την δυνατότητα παρακολούθησης εξ αποστάσεως προγραμμάτων εκπαίδευσης
- Οι κρατικοί οργανισμοί εξ αποστάσεως εκπαίδευσης
- Οι ιδιωτικοί οργανισμοί που προσφέρουν στην πλειοψηφία τους προγράμματα κατάρτισης μέσω της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Τα Ανοικτά Πανεπιστήμια, απευθύνονται σε φοιτητές προπτυχιακού, μεταπτυχιακού και διδακτορικού επιπέδου. Η εκπαιδευτική διαδικασία βασίζεται στη μελέτη εκπαιδευτικού υλικού, το οποίο παραδίδεται στον εκπαιδευόμενο με τη χρήση αλληλογραφίας και σύγχρονων τεχνολογικών μέσων.

Τα Ανοικτά Πανεπιστήμια που δραστηριοποιούνται στην Ευρώπη είναι:

- Open University στην Αγγλία
- Universidad National de Education a Distancia στην Ισπανία

- Fernuniversitat στη Γερμανία
- Open Universiteit Nederland στην Ολλανδία
- Universitat Oberta de Catalunya στην Ισπανία
- Universidade Aberta στην Πορτογαλία
- Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

2.2. Οφέλη της ανοικτής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Σύμφωνα με την έρευνα της Vasileiou (2009), με τη χρήση εκπαιδευτικών εφαρμογών μέσω υπολογιστή υπάρχει η δυνατότητα για τους εκπαιδευόμενους να εκπαιδεύονται με τον δικό τους ρυθμό, στο δικό τους περιβάλλον και σε πολλές περιπτώσεις υπάρχει η δυνατότητα προσαρμογής των εφαρμογών στις δικές τους ανάγκες. Επιπλέον, οι τεχνολογίες που σχετίζονται με την εξ' αποστάσεως εκπαίδευση επιτρέπουν στους εκπαιδευόμενους να παρακολουθούν τη διδασκαλία σε μέρη όπου βρίσκονται μακριά από το μέρος όπου ζουν.

Ο Peters αναφέρει πως (2000, οπ. αναφ. στο Lionarakis, Papadimitriou & Hartofylaka, 2018) «τα ψηφιακά μέσα αυξάνουν τη δραστηριότητα των σπουδαστών και τη διαδραστικότητα. Οι φοιτητές ωθούνται σε πιο υψηλά επίπεδα αφαιρετικής σκέψης, αναπτύσσουν κίνητρα μάθησης, ενισχύουν και εμβαθύνουν την κατανόηση ενώ παράλληλα τους δίνεται η δυνατότητα να αποφασίσουν και να επιλέξουν τα βήματα της αυτόνομης μαθησιακής πορείας τους. Άλλωστε, δίνουν τη δυνατότητα παρουσίασης του περιεχομένου της διδασκαλίας με τρόπο πιο ενδιαφέροντα, πιο περιεκτικό, πιο ευέλικτο, πιο διαφοροποιημένο, πιο πολύχρωμο, κυριολεκτικά και μεταφορικά» (Lionarakis, et al., 2018).

Ομοίως, οι Sahni & Sharma (2012, όπ. αναφ. στο Lionarakis et al., 2018) υποστηρίζουν ότι ο συνδυασμός εικόνας, ήχου και λόγου κινητοποιεί πολύπλευρα και διαφυλάττει ακέραιο το ενδιαφέρον των εκπαιδευομένων και παράλληλα, ενεργεί καθοριστικά και για μεγάλο χρονικό διάστημα στη μνήμη τους καθιστώντας ακέραιη τη μάθηση.

Σύμφωνα με τους Giannakos, Chorianoopoulos, & Chrisochoides (2015:277) «η συμπερίληψη εκπαιδευτικών πρακτικών με τη χρήση βίντεο (video-assisted learning practices) μπορεί να οδηγήσει στην περίπτωση της παροχής διαλέξεων με βίντεο σε θετική στάση των φοιτητών και σε μικρή βελτίωση στις επιδόσεις τους» (Giannakos, Chorianoopoulos, & Chrisochoides 2015, σ. 277).

2.3. Ψηφιακά εργαλεία της ανοικτής και εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης

Οι Khademi, Haghshenas & Kabir (2011:134), ορίζουν το ψηφιακό εργαλείο ως «ένα πρόγραμμα που βοηθά τον/τη δημιουργό να γράψει χρησιμοποιώντας υπερσυνδέσμους ή multimedia εφαρμογές και διευκολύνει τη δημιουργία του τελικού αποτελέσματος, επιτρέποντας τη διασύνδεση μεταξύ των αντικειμένων, όπως είναι μια παράγραφος κειμένου, με ένα γραφικό και ένα αρχείο για την αποθήκευση δεδομένων. Οι δημιουργοί θέτουν την χρονική σειρά που θα χρησιμοποιηθούν οι εφαρμογές και συνδέουν τα αντικείμενα μεταξύ της με τρόπο που τους επιτρέπει να αναπτύξουν ελκυστικά και χρήσιμα εκπαιδευτικά εργαλεία».

Σύμφωνα με την Δημητρακοπούλου (1999) παραδείγματα εργαλείων ασύγχρονης εκπαίδευσης αποτελούν οι πλατφόρμες ασύγχρονης εκπαίδευσης οι οποίες διακρίνονται σε: α) Συστήματα Διαχείρισης μάθησης (LMS), όπως τα moodle, τα οποία έχουν το πλεονέκτημα της εξ' αποστάσεως διαχείρισης των δραστηριοτήτων της εκπαιδευτικής διαδικασίας, και β) Συστήματα Διαχείρισης Περιεχομένου (CMS), όπως το Joomla, στο οποίο δημοσιεύονται οι εργασίες και διατίθενται στους εκπαιδευόμενους μέσω του διαδικτύου (Δημητρακοπούλου, 1999 όπως αναφέρεται στο Αναστασιάδης, 2014: 7).

Πιο αναλυτικά, κάποιες ομάδες ψηφιακών εργαλείων είναι οι εξής:

-Εργαλεία για τη συγγραφή μαθημάτων

-Εργαλεία συγγραφής εκπαιδευτικών βίντεο (ένα είδος βιντεοδιαλέξεων είναι τα webcasts) .

- Εργαλεία για τη συγγραφή ερωτήσεων και ασκήσεων αξιολόγησης.
- Εργαλεία για τη συγγραφή ψηφιακών ιστοριών.
- Εφαρμογή λογισμικού που δίνει δυνατότητα στον εκπαιδευτή να παρουσιάζει διαφάνειες παράλληλα με την ομιλία του (Λιοναράκης & συν. 2018).
- Podcasts. Είναι τα ψηφιακά αρχεία που περιλαμβάνουν ηχογραφημένο υλικό και βρίσκονται online διαθέσιμα για τους σπουδαστές (Λιοναράκης & συν. 2018).
- Τηλεδιάσκεψη ή Διαδραστική Τηλεδιάσκεψη. Εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενοι βρίσκονται σε απόσταση και τους παρέχεται η ευελιξία συνεργαστούν, να επικοινωνήσουν, να ανταλλάξουν υλικό και δεδομένα (Αναστασιάδης, 2008).
- Ψηφιακό βιβλίο, e-book (PDF, MOBI, EPUB). Ψηφιακό κείμενο ως πιστό αντίγραφο έντυπου βιβλίου, ψηφιακό κείμενο που να περιέχει πολυμέσα, ψηφιακό κείμενο με υπερσυνδέσμους σε άλλα κείμενα, έγγραφα και βιβλία, ειδικό λογισμικό για πρόσβαση σε ψηφιακά κείμενα (Ioakeimidou & Papadimitriou, 2018).
- Πλατφόρμες σύγχρονης και ασύγχρονης τηλεεκπαίδευσης. Τα συνεχώς εξελιξίμα χαρακτηριστικά μιας πλατφόρμας είναι ο πίνακας, ανταλλαγή αρχείων, εργαλεία για συμμετοχή σε μια εικονική τάξη, υποβολή εργασιών, εργαλεία προβολής βίντεο και ήχου. Τέτοιες πλατφόρμες είναι η WebeEx, Skype, Zoom, MicrosoftTeams, AdobeConnect, BigBlueButton, η οποία είναι μια πλατφόρμα ανοιχτού κώδικα, αποκλειστικά για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Αρμακόλας & Παναγιωτακόπουλος, 2020).
- Προγράμματα ανεστραμμένης τάξης ή μάθησης (FlippedClassroomLearning). Τα προγράμματα αυτά αποτελούν μία ανεστραμμένη μέθοδο της συμβατικής διδασκαλίας, είναι ένας τύπος συνδυαστικής εκπαίδευσης (blendedlearning), όπου οι διαλέξεις και ολόκληρο το διδακτικό υλικό βρίσκονται σε ασύγχρονες πλατφόρμες και οι διά ζώσης συναντήσεις αφιερώνονται σε βιωματικές δραστηριότητες. Η μέθοδος αυτή βοηθά τους εκπαιδευόμενους να μαθαίνουν πιο ουσιαστικά και στοχευμένα (Tomczyk, 2019).
- Ομάδες διαδικτυακής συζήτησης. Η μέθοδος αυτή επιτρέπει στους συμμετέχοντες να συνεργάζονται και να συμμετέχουν σε online συζητήσεις, όπου παρουσιάζονται θέματα και προβληματισμοί για το μαθησιακό υλικό (Markel, 2001)

2.4. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην Ελλάδα: Η περίπτωση του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (Ε.Α.Π.)

Το πρώτο βήμα για ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε πανεπιστημιακό επίπεδο στην Ελλάδα, έγινε από το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο που ιδρύθηκε σαν Τριτοβάθμιος φορέας εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης και αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την καλλιέργεια και τη διάδοση της φιλοσοφίας της ανοιχτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Παράλληλα με την ίδρυση του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ) στα τέλη της δεκαετίας του 1990, ξεκινά η έρευνα για την ΕξΑΕ στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, που είναι η πρώτη προσπάθεια για την καθιέρωση της ΕξΑΕ σε πανελλαδικό επίπεδο . (Λιοναράκης, 2006, Αναστασιάδης, 2008, Γκίσιος, Μαυροειδής & Κουτσιούμπα 2008).

Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο ιδρύθηκε με το άρθρο 27 του Νόμου 2083/92 που αφορούσε τον «*Εκσυγχρονισμό της Ανώτατης Εκπαίδευσης*». Η αποστολή του Ιδρύματος περιγράφεται στο Νόμο 2083/92 σύμφωνα με τον οποίο «*αποστολή του ΕΑΠ είναι η εξ' αποστάσεως παροχή προπτυχιακής και μεταπτυχιακής εκπαίδευσης και επιμόρφωσης, με την ανάπτυξη και υλοποίηση κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού και μεθόδων διδασκαλίας*» (Νόμος 2083/92, άρθρο 1, παρ.3) .Επιπλέον, αναφέρεται ότι στους σκοπούς του ΕΑΠ «*εντάσσεται η προαγωγή της επιστημονικής έρευνας στο πεδίο της μετάδοσης της γνώσης από απόσταση*». Στα είκοσι χρόνια αδιάλειπτης λειτουργίας του οι συνολικά αποφοιτήσαντες ανέρχονται στους 46.064, ενώ σήμερα φοιτούν πάνω από 40.000 ενεργοί φοιτητές. Στο ΕΑΠ διδάσκουν 2.200 μέλη διδακτικού προσωπικού, ενώ προφέρει 48 προγράμματα σπουδών σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο (ΕΑΠ, 2020).

2.5. Πολιτική ποιότητας στο Ε.Α.Π.

Οι πολιτικές διασφάλισης της ποιότητας του ΕΑΠ που διέπουν τη δομή, την οργάνωση και τη λειτουργία του, όπως αναφέρονται στην ιστοσελίδα του, βασίζονται στη

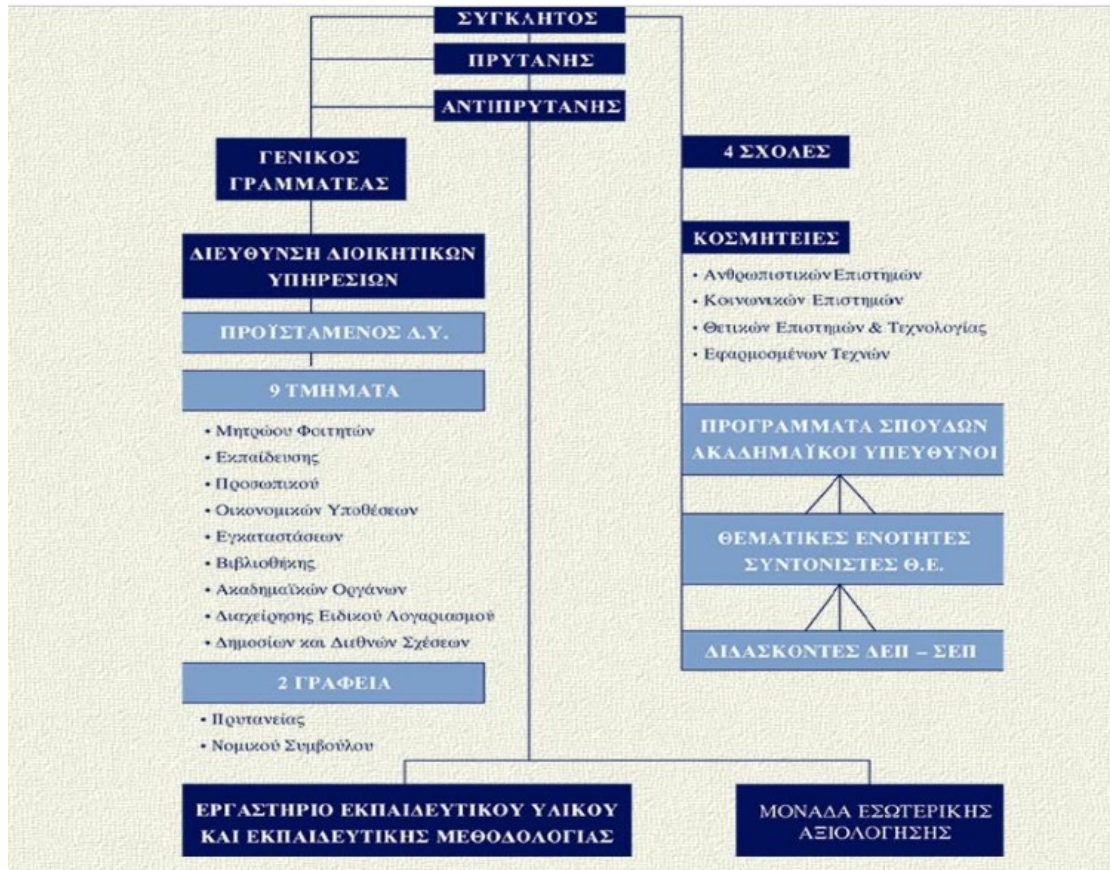
φιλοσοφία ευρύτερης ποιότητας που θα μπορούσε να περιγραφεί ως προσήλωση στις θεμελιώδεις αξίες (ΕΑΠ, 2020):

- Της δια βίου μάθησης και παροχής Ανώτατης Εκπαίδευσης με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως διδασκαλίας.
- Της προσήλωσης στην πρόοδο της επιστήμης.
- Την μέγιστη ανταπόκριση στις απαιτήσεις όχι μόνο στις ανάγκες των φοιτητών, αλλά και όσων χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες του ή η δραστηριότητα του, τους επηρεάζει άμεσα ή έμμεσα.
- Της ακαδημαϊκής ελευθερίας στη διδασκαλία και στην έρευνα, καθώς και της ελεύθερης έκφρασης και διακίνησης ιδεών στο πλαίσιο που ορίζουν το Σύνταγμα, οι Νόμοι του Κράτους ή οι ρυθμιστικές υποχρεώσεις και τα πρότυπα που το αφορούν.
- Του σεβασμού της αξιοκρατίας, του σεβασμού του κώδικα δεοντολογίας και της οντότητας του Πανεπιστημίου.
- Της τεχνικής και επιστημονικής ακεραιότητας και της προώθησης της καινοτομίας.
- Του αισθήματος της κοινωνικής ευθύνης, όσον αφορά στο έργο του και στα αποτελέσματά του.

2.6. Η διοικητική δομή του ΕΑΠ

Γράφημα διοικητικής δομής του ΕΑΠ¹

¹ Πηγή: Από ΕΑΠ (www.eap.gr)

2.7. Οι σπουδές στο Ε.Α.Π.

Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο δίνει τη δυνατότητα απόκτησης των ακόλουθων τίτλων σπουδών (ΕΑΠ, 2020) :α) Πτυχία β) Μεταπτυχιακά διπλώματα ειδίκευσης γ) Διδακτορικά Διπλώματα. Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ.1 του Ν. 2552/97, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει: «*Βασική λειτουργική μονάδα του ΕΑΠ είναι: i) η Θεματική Ενότητα (Θ.Ε.) και ii) η Εργαστηριακή Θεματική Ενότητα (Ε.Θ.Ε.) και iii) η Ενότητα Πρακτικής Άσκησης, καθεμία από τις οποίες καλύπτει ένα διακεκριμένο γνωστικό αντικείμενο σε πτυχιακό ή μεταπτυχιακό επίπεδο*». (Νόμος 2552/97, άρθρο 2, παρ. 1)

Για την περάτωση των μεταπτυχιακών σπουδών απαιτείται η επιτυχής ολοκλήρωση των Θ.Ε. που είναι εξαμηνιαίας διάρκειας, η εκπόνηση και η παρουσίαση της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας, όπως απαιτείται και στα υπόλοιπα προγράμματα σπουδών των ΑΕΙ.

Στην ιστοσελίδα του ΕΑΠ αναφέρεται πως η μέθοδος που ακολουθείτε για την παρακολούθηση των Θεματικών Ενοτήτων (Θ.Ε.) είναι η εξ' αποστάσεως διδασκαλία κατά την διάρκεια της οποίας αποστέλλεται στους φοιτητριες/ές το ως προς μελέτη εκπαιδευτικό υλικό (σε έντυπη μορφή μέσω βιβλίων ή σε ηλεκτρονική μορφή μέσω αρχείων που αναρτώνται στην πλατφόρμα του ΕΑΠ), το οποίο πληροί τις προϋποθέσεις και τις προδιαγραφές της μάθησης από απόσταση. (Νόμος 2552/97, άρθρο 2, παρ.1)

2.8. Διαδικασίες εισαγωγής/εγγραφής

Σύμφωνα με το άρθρο 5 του Ν.2552/97 η εγγραφή των φοιτητριών/των σε Προγράμματα Σπουδών (προπτυχιακά, μεταπτυχιακά) που παρέχει το ΕΑΠ (2020) πραγματοποιείται χωρίς την διεξαγωγή εξετάσεων, με την συμπλήρωση και την υποβολή αίτησης των υποψήφιων φοιτητών προς το ΕΑΠ, εντός του χρονικού διαστήματος που ορίζεται από την Σύγκλητο για το εκάστοτε εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους. Η πρόσκληση για την εκδήλωση ενδιαφέροντος υποψήφιων φοιτητριών/των στα προγράμματα σπουδών δημοσιεύεται τουλάχιστον σε δυο ημερήσιες εφημερίδες των Αθηνών, σε μία της Θεσσαλονίκης και σε μία της έδρας του Ε.Α.Π. Η πρόσκληση αναρτάται και στην επίσημη ιστοσελίδα του ΕΑΠ με όλες τις πληροφορίες για τις προϋποθέσεις εισαγωγής, τα απαραίτητα δικαιολογητικά και την προθεσμία των αιτήσεων. Για την εγγραφή των υποψήφιων φοιτητών σε προγράμματα σπουδών Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης απαιτείται η επιτυχής φοίτηση στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και η απόκτηση απολυτήριου τίτλου σπουδών του εσωτερικού ή εξωτερικού. Ο αριθμός των φοιτητών που θα εγγραφούν στα προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών ορίζεται ύστερα από συγκρότηση της Συγκλήτου η οποία εισηγείται τον αριθμό των παρεχόμενων θέσεων για το εκάστοτε ακαδημαϊκό έτος. Αρμοδιότητα της Συγκλήτου αποτελεί εκτός από τον ορισμό των συνολικά διαθέσιμων θέσεων στα προγράμματα σπουδών του ΕΑΠ, και ο καθορισμός των προϋποθέσεων και των κριτηρίων εισαγωγής σε αυτά. Στην περίπτωση που ο αριθμός των υποψηφίων υπερβαίνει τον αριθμό των προσφερόμενων θέσεων η διαδικασία για την επιλογή των υποψήφιων φοιτητών είναι : Δίνεται προτεραιότητα στους υποψήφιους που έχουν συμπληρώσει το 23ο έτος της ηλικίας τους. Έως το ακαδημαϊκό έτος 2015-2016 αν ο αριθμός των φοιτητών αυτών ήταν μεγαλύτερος από τον αριθμό

των παρεχόμενων θέσεων, διεξαγόταν μεταξύ τους κλήρωση. Αν στην συνέχεια υπήρχαν διαθέσιμες κενές θέσεις, τότε λάμβανε χώρο νέα κλήρωση για τους υπόλοιπους υποψήφιους (Νόμος 2552/97, άρθρο 5). Από το ακαδημαϊκό έτος 2016 - 17 το κριτήριο είναι μετά την συμπλήρωσης του 23^{ου} έτος της ηλικίας, η τήρηση σειράς προτεραιότητας βασιζόμενη στον χρόνο υποβολής της αίτησης.

2.9. Η περίπτωση επιμορφωτικών προγραμμάτων κατάρτισης

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών χωρίζεται σε δύο κατηγορίες, καθώς μπορεί να είναι υποχρεωτική ή προαιρετική. Σύμφωνα με το Π.Δ. 250/92 οι μορφές Υποχρεωτικής Επιμόρφωσης που πραγματοποιούνται στα Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα (ΠΕΚ) και στους άλλους φορείς επιμόρφωσης γίνονται υπό την καθοδήγηση του Ο.ΕΠ.ΕΚ (άρθρο 1 του Π.Δ. 250/92) είναι :

α. Οι εκπαιδευτικοί της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, οι οποίοι είναι υποψήφιοι για διορισμό οφείλουν να παρακολουθήσουν εισαγωγική επιμόρφωση διάρκειας τουλάχιστον εκατό διδακτικών ωρών.

β. Οι μόνιμοι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν σε μονάδες ειδικής αγωγής υποχρεούνται να πραγματοποιήσουν περιοδική επιμόρφωση, η οποία διαμορφώνεται σε δύο επιμορφωτικούς κύκλους τρίμηνης διάρκειας ο καθένας.

γ. Τα Ειδικά Επιμορφωτικά Προγράμματα βραχείας διάρκειας από 10 ως 100 ώρες για όλους τους υπηρετούντες εκπαιδευτικούς και ως 200 ώρες για εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε μονάδες ειδικής αγωγής .

Η προαιρετική επιμόρφωση μπορεί να γίνει σε αντικείμενα που επιθυμούν οι εκπαιδευτικοί να παρακολουθήσουν. Η ανάγκη για επαγγελματική και προσωπική ανέλιξη των εκπαιδευτικών, τους έχει ωθήσει στην παρακολούθηση επιμορφωτικών προγραμμάτων. Σημαντικό παράγοντα αποτελεί η μοριοδότηση που παρέχει η παρακολούθηση κάποιων από αυτά που διεξάγονται σε συνεργασία με δημόσια Πανεπιστημιακά Ιδρύματα. Κάποιοι από τους φορείς επιμόρφωσης είναι το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ο Ο.ΕΠ.ΕΚ., τα Π.Ε.Κ., τα Α.Ε.Ι. Πανεπιστημιακού Τομέα, το Ε.Α.Π., η Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε., το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, στελέχη της

εκπαίδευσης, οι Διευθύνσεις Εκπαίδευσης και οι σχολικές μονάδες (Φώκιαλη & Ράπτης, 2008).

2.10. Η περίπτωση των MOOCS

Το 2008, τα MOOCS (Massive Open Online Courses) ή όπως θα μεταφράζαμε στα Ελληνικά, «Μαζικά Ανοικτά Διαδικτυακά Μαθήματα» αποτελεί ένα νέο είδος εξ αποστάσεως εκπαίδευσης που έκανε την εμφάνιση του από τους Dave Cormier και Bryan Alexander, για να περιγράψει ένα διαδικτυακό μάθημα καθοδηγούμενο από τους George Siemens και Downes. Το μάθημα λεγόταν «Connectivism and Connective Knowledge», και ήταν το πρώτο MOOC και συμπεριλάμβανε περισσότερους από 2000 μαθητές. Το 2011 το Πανεπιστήμιο του Stanford προσέφερε μία ποικιλία προγραμμάτων MOOCs, ενός εκ των οποίων ήταν υπεύθυνοι οι Sebastian Thrun και Peter Norvig και συμμετείχαν περισσότεροι από 160000 μαθητές και ακολούθησε το 2012 ο χαρακτηρισμός από τους New York ως «η χρονιά των MOOCs».

Το μοντέλο MOOC βασίζεται στην βελτίωση της πρόσβασης των μαθητών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και της σχέσης κόστους- αποτελεσματικότητας. Η έμφαση δίνεται αφενός στους «χιλιάδες εγγεγραμμένους εκπαιδευόμενους» και αφετέρου στα μαθήματα που εγγράφονται εκατοντάδες χιλιάδες μαθητές και αξίζουν προσοχής. Με βάση τα στοιχεία από τους παρόχους, τα MOOCs ως online (διαδικτυακά) μαθήματα έχουν καθορισμένη διάρκεια, προσδιορισμένους στόχους, ενώ κάποια απ' αυτά οδηγούν και σε πιστοποιητικό παρακολούθησης. Επιπρόσθετα, δεν έχουν ανώτατο όριο συμμετεχόντων, δεν υπάρχουν προϋποθέσεις εισδοχής και η πρόσβαση είναι ελεύθερη. Αξιοποιούν διαδικτυακά εργαλεία για την οικοδόμηση μιας κοινότητας από εκπαιδευόμενους, καθηγητές και βοηθούς διδασκαλίας.

MOOCs και Ελληνική Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Στην έκθεση Evaluating Geographic Data in MOOCs (2013), αναφέρεται η Ελλάδα ως η χώρα με τον μεγαλύτερο αναλογικά με τον πληθυσμό της, αριθμό εγγεγραμμένων διαδικτυακών φοιτητών στα μαθήματα MOOCs του Χάρβαρντ, δηλαδή με κριτήριο

τον αριθμό εγγραφέντων φοιτητών ανά εκατομμύριο κατοίκων της χώρας προέλευσης. Επίσης, είναι η χώρα με το υψηλότερο ποσοστό επιτυχούς ολοκλήρωσης μαθημάτων παγκοσμίως, με 13,6%, έναντι 4,3% που είναι ο παγκόσμιος μέσος όρος, από τους εγγεγραμμένους στα μαθήματα να τα ολοκληρώνουν επιτυχώς και να παίρνουν την αντίστοιχη βεβαίωση παρακολούθησης.

Όσο αφορά την Ελληνική Τριτοβάθμια Εκπαίδευση τον βαθμό στον οποίο η ελληνική πολιτεία έχει εκμεταλλευτεί την ραγδαία ανάπτυξη των MOOCs, ενδεχομένως, η πιο αξιοσημείωτη ενέργεια δημιουργίας τους όπως επισημαίνει ο Παπαδάκης (2016) αποτελεί η διαδικτυακή πύλη πανεπιστημιακών μαθημάτων «Μάθησις» η οποία άρχισε την λειτουργία της τον Νοέμβριο του 2015 από τις Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης. Η τεχνολογική δομή των MOOCs στηρίζεται στην πλατφόρμα ανοικτού κώδικα OpenEdX , η οποία στηρίζεται στην πλατφόρμα που χρησιμοποιεί και ο πάροχος EdX για τα εξ' αποστάσεως μαθήματα του Harvard και του MIT. Το εγχείρημα υλοποιήθηκε με την χρηματοδότηση του Ιδρύματος Σταύρου Νιάρχου. Τα μαθήματα του «Μάθησις» ακολουθούν τις προϋποθέσεις παρακολούθησης των διεθνών μαθημάτων MOOCs και είναι ανοικτά σε φοιτητές, επαγγελματίες της επιστημονικής κοινότητας καθώς και σε κάθε πολίτη που επιθυμεί να διευρύνει τους πνευματικούς του ορίζοντες ή το επιστημονικό του ενδιαφέρον. Στην ιστοσελίδα του «Μάθησις» αναφέρεται η δωρεάν εγγραφή των υποψήφιων επιμορφωμένων στα MOOCs καθώς και η δυνατότητα χορήγησης βεβαίωσης παρακολούθησης μετά την επιτυχή ολοκλήρωσή τους.

Το ΕΑΠ (2020) κατέχει ενεργό ρόλο στην οργάνωση και διεξαγωγή μαζικών ανοικτών διαδικτυακών μαθημάτων μέσω της πλατφόρμας του Ιδρύματος. Τα μαθήματα πληρούν τα κριτήρια και την φιλοσοφία των MOOCs καθώς απευθύνονται σε κάθε πολίτη που επιθυμεί να συμμετέχει χωρίς να τίθενται περιορισμοί. Η διεξαγωγή των μαθημάτων ανατίθεται σε άρτια επιστημονικά καταρτισμένο προσωπικό, το οποίο αξιοποιεί τα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα του ΕΑΠ, προκειμένου να διαθέσει ψηφιοποιημένο το εκπαιδευτικό υλικό (βίντεο, παρουσιάσεις). Η ανοικτότητα της πλατφόρμας στο ευρύ κοινό, συμβάλει στη προβολή και αναγνωρισιμότητα του Ιδρύματος, καθώς και στη διαφήμιση της υψηλής ποιότητας των προγραμμάτων του.

Πρωτοβουλίες σε αυτή την κατεύθυνση αποτελούν τα Ανοιχτά ακαδημαϊκά μαθήματα που διδάσκονται στα Πανεπιστήμια και παλαιότερα στα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, τα οποία είναι διαθέσιμα δωρεάν στο διαδίκτυο και η πρόσβαση σε αυτά

είναι ελεύθερη για όλους. Δεν αποτελούν μέρος κάποιου προγράμματος εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ή προγράμματος σπουδών των ΑΕΙ. Επιπρόσθετα, τα ανοικτά ψηφιακά μαθήματα δεν προσφέρουν υποστήριξη από διδάσκοντες και δεν οδηγούν στη χορήγηση κάποιου πιστοποιητικού. Μπορούν να τα παρακολουθήσουν φοιτητές και απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, μαθητές, επαγγελματίες, καθώς και κάθε άνθρωπος που επιθυμεί να διευρύνει τις γνώσεις του. Προσφέρουν νέες γνώσεις, επιμόρφωση, εξειδίκευση και ευκαιρία στη μάθηση. Τα ανοικτά ψηφιακά μαθήματα είναι ένα ελεύθερο περιβάλλον μάθησης, που συνάδει με τον δημόσιο χαρακτήρα και την αποστολή των ΑΕΙ. Συμμετέχουν 26 Ιδρύματα με 4234 μαθήματα και 4428 διδάσκοντες (<http://www.opencourses.gr/>).

Πλεονεκτήματα των MOOCs

Τα πλεονεκτήματα για το ευρύ κοινό είναι:

Η δήλωση συμμετοχής χωρίς τυπικές απαιτήσεις

Η προώθηση της μάθησης εις αεί

Το υψηλών προδιαγραφών εκπαιδευτικό περιεχόμενο

Η δυνατότητα δωρεάν παρακολούθησης στην πλειοψηφία τους

Η δυνατότητα χορήγησης πιστοποιητικού παρακολούθησης και πιστωτικών μονάδων

- Η διαμόρφωση κοινοτήτων μάθησης και η προώθηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ των συμμετεχόντων.
- Η δυνατότητα αυτο-ρυθμιζόμενης μάθησης των συμμετεχόντων
- Ενίσχυση της εικόνας των διδασκόντων
- Πιθανότητα οικονομικού κέρδους από μια ενδεχόμενη χρηματική συναλλαγή για την παρακολούθησή τους.
- Την προσέλκυση του ενδιαφέροντος περισσότερων υποψήφιων φοιτητών
- Αποτελεί διαφήμιση και προωθεί την προβολή του Ιδρύματος

Μειονεκτήματα των MOOCs

- Υψηλό ποσοστό εγκατάλειψης (περίπου 85%)

- Πιθανόν στο μέλλον κάποια Ιδρύματα να συρρικνωθούν ή να κλείσουν
- Μεγάλο κόστος ανάπτυξης και συντήρησης για το Ίδρυμα.
- Ο περιορισμός των πόρων και της επάρκειας του χρόνου οδηγούν στην αδυναμία κάλυψης των διδακτικών αντικειμένων
- Στο περιεχόμενο τους είναι πιθανό να δημιουργηθούν θέματα που αφορούν την πνευματική ιδιοκτησία.
- Οι μαθητές θα πρέπει να δείξουν μεγαλύτερη πρωτοβουλία καθώς υπάρχει λιγότερη επίβλεψη

2.11. Ανασκόπηση Ερευνών

Έρευνες της ΕΛΣΤΑΤ για τους λόγους που οι εκπαιδευόμενοι προτιμούν την εξ' αποστάσεως εκπαίδευση/επιμόρφωση

Η έρευνα τους ΕΛΣΤΑΤ που πραγματοποιήθηκε το 2016, έδειξε πως οι κύριοι λόγοι τους μη συμμετοχής των ατόμων ηλικίας 25-64 ετών σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες είναι σε ποσοστό 23,2 % λόγω οικογενειακών υποχρεώσεων, σε ποσοστό 19,4% λόγω των ωρών εκπαίδευσης που δεν συνδυάζονται με τους ώρες εργασίας και σε ποσοστό 5,4 % λόγω του ότι δεν υπήρχε δυνατότητα εκπαίδευσης σε λογική απόσταση. Είναι επομένως φανερό πως η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση δίνει την δυνατότητα τους πολίτες να συμμετέχουν σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες που δεν μπορούσαν να παρακολουθήσουν με τη δια ζώσης εκπαίδευση.

Σύμφωνα με τα στοιχεία τους Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) που αφορούν την Ανώτατη Εκπαίδευση (Πανεπιστημιακός Τομέας) τους λήξης του ακαδημαϊκού έτους 2017/2018, οι εγγεγραμμένοι μεταπτυχιακοί φοιτητές κατά το ακαδημαϊκό έτος 2017/2018 παρουσίασαν αύξηση κατά 7,6% σε σχέση με το 2016/2017. Οι μεγαλύτερες αυξήσεις παρατηρούνται στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (από 20.120 σε 23.804). Με βάση τους δύο παραπάνω έρευνες επαληθεύεται το γεγονός πως η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση προτιμάται από την πλειοψηφία των πολιτών καθώς μπορεί να συνδυαστεί με τους γρήγορους ρυθμούς της εποχής, τους οικογενειακές υποχρεώσεις, να εξαλείψει το κόστος μετακίνησης για την παρακολούθηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων καθώς και να συνδυαστεί με το ωράριο εργασίας τους.

Έρευνες για τις απόψεις και τις στάσεις των εκπαιδευόμενων με βάση την ηλικία.

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εργασίας από το περιφερειακό παράρτημα του ΙΝΕ ΓΣΕΕ Νοτίου Αιγαίου – Κυκλάδων κατά το χρονικό διάστημα Νοέμβριος 2014- Οκτώβριος 2015 σχετικά με την μελέτη των απόψεων και των στάσεων εκπαιδευόμενων που συμμετείχαν σε προγράμματα εξ αποστάσεως/ μικτής εκπαίδευσης, υπήρξε θετική αξιολόγηση των συμμετεχόντων ως τους τη χρήση νέων μορφών εκπαίδευσης η οποία χαρακτηρίζεται ωφέλιμη. Πιο συγκεκριμένα υπήρξε θετική άποψη για το εκπαιδευτικό υλικό, καθώς υπήρχε ελεύθερη πρόσβαση σε αυτό μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας και η ελεύθερη επιλογή ρυθμίσεις του χρόνου μελέτης του, θετική αξιολόγηση του ρόλου του/ τους εκπαιδευτή/τριας και της ηλεκτρονικής πλατφόρμας. Άλλωστε το σημαντικό πλεονέκτημα της ασύγχρονης ΕξΑΕ είναι η ευελιξία που παρέχει όσον αφορά στον χώρο, τον χρόνο και τον ρυθμό της μάθησης (Αναστασιάδης, 2008). Ωστόσο, από την έρευνα φάνηκε οι μεγαλύτερης ηλικίας συμμετέχοντες να προτιμούν περισσότερο την παρακολούθηση μελλοντικών προγραμμάτων επιμόρφωσης για ζώσης, σε αντίθεση με τους μικρότερους σε ηλικία συμμετέχοντες που προτιμούν την εξ αποστάσεως.

Το παραπάνω εύρημα, εντοπίζεται και στην έρευνα των Σύψα, Λέκκα και Παγγέ (2013), που αφορούσε τη μάθηση από απόσταση με σύγχρονα μέσα, τη Δια Βίου Μάθηση και τους προτιμήσεις των εκπαιδευτικών προσχολικής εκπαίδευσης, στην οποία οι συμμετέχοντες δήλωσαν σε ποσοστό 52% πώς προτιμούν την δια ζώσης ΔΒΜ αντί τους δια βίου μάθησης με ηλεκτρονική μορφή (23%). Οι συμμετέχοντες νηπιαγωγοί ήταν ηλικίας 36- 50 ετών, με το μεγαλύτερο ποσοστό (65%) να είναι άνω των 40 ετών. Βέβαια η συγκεκριμένη έρευνα ανέδειξε την ελλιπή ενημέρωση των εκπαιδευτικών για τους φορείς δια βίου μάθησης από Α.Ε.Ι, Υ.ΠΑΙ.Θ. και Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο. Παρόμοια ευρήματα εμφανίζονται και στην έρευνα των Τόκη, Σύψα, Α. Παγγέ και Γ. Παγγέ (2013) η οποία αφορούσε τους απόψεις των φοιτητών εκπαιδευτικών για την ηλεκτρονική μάθηση και τα webinars. Ενώ οι συμμετέχοντες διέθεταν στο προσωπικό τους χώρο τα υλικοτεχνικά μέσα για πρόσβαση στο διαδίκτυο και θεωρούσαν την ηλεκτρονική μάθηση και τα webinars σημαντικό εργαλείο εκπαίδευσης και τη Δια Βίου Μάθηση καθώς τους δίνει τη δυνατότητα παρακολούθησης γεγονότων χωρίς οικονομική επιβάρυνση από οποιονδήποτε χώρο

και οποιαδήποτε χρονική στιγμή, οι μεγαλύτεροι σε ηλικία συμμετέχοντες προτιμούν την πρόσωπο με πρόσωπο διδασκαλία και παρακολούθηση σεμιναρίων.

Με βάση τους παραπάνω έρευνες θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε μία ανασφάλεια των μεγαλύτερων σε ηλικία εκπαιδευτικών ως προς τη χρήση τους εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ίσως γιατί δεν αποτελεί μία διαδεδομένη στην εφαρμογή τους μορφή εκπαίδευσης.

Έρευνες για τον ρόλο της επικοινωνίας μεταξύ διδάσκοντα καθηγητή-σύμβουλου και εκπαιδευόμενων στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε στη μελέτη περίπτωσης στο πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών του Κ.Ε.Ε.ΕΝ.ΑΠ. με δείγμα 123 άτομα εκ των οποίων 84 απάντησαν, έδειξε ότι οι εκπαιδευόμενοι νιώθουν σε αρκετά μεγάλο βαθμό την ανάγκη για επικοινωνία στο πλαίσιο των εξ αποστάσεως σπουδών και θεωρούν ότι ο ρόλος του καθηγητή –σύμβουλου είναι σημαντικός και καλύπτει τους ανάγκες τους τόσο σε επίπεδο υποστήριξης τους μαθησιακής διαδικασίας όσο σε συναισθηματικό και ψυχολογικό επίπεδο. Το αποτέλεσμα ταυτίζεται με την επισήμανση τους Σαρακατσάνου (2007) ότι η επικοινωνία των φοιτητών με τον διδάσκοντα καλύπτει τόσο τους εκπαιδευτικές όσο και τους συναισθηματικές τους ανάγκες.

Μεταξύ άλλων ο ρόλος του διδάσκοντα καθηγητή- σύμβουλου συμβάλει στην επίλυση αποριών και την προετοιμασία για τους γραπτές εργασίες, τα οποία αποτελούν εκπαιδευτικές ανάγκες ιδιαίτερα σημαντικές για την εξ' αποστάσεως εκπαίδευση (Βασάλα, Χατζηπλής & Λιοναράκης, 2007)

Η σημαντικότερη μορφή επικοινωνίας που αναπτύχθηκε ήταν η διαπροσωπική κατά την διάρκεια των συναντήσεων και στη συνέχεια η ηλεκτρονική και η τηλεφωνική. Ένα σημαντικό εύρημα τους έρευνας τους είναι ότι η επικοινωνία συμβάλει στην μείωση ή εξάλειψη του άγχους και τους ανασφάλειας που αισθάνονται οι εκπαιδευόμενοι και τα οποία σχετίζονται με την μοναξιά που νιώθουν. Το στοιχείο αυτό συνάδει με προηγούμενες έρευνες που επισημαίνουν ότι η επικοινωνία συμβάλλει μεταξύ άλλων στην άρση τους απομόνωσης και τους μοναξιάς του εξ' αποστάσεως

εκπαιδευομένου (Βασάλα, 2003, Blasquez & Alonso, 2006, Cekerol, Torpac & Ozkalan, 2007).

Σε έρευνα των Καρακιόζη, Φουλίδη, Παπακίτσο, Παπαπανούση, Θεολογή και Αργυρίου (2016) για την ανίχνευση των αναγκών επιμόρφωσης σε 73 εκπαιδευτικούς τους Διεύθυνσης Δυτικής Αττικής στο πλαίσιο τους υλοποίησης των προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων τέθηκε ως απαραίτητη προϋπόθεση τους επιτυχίας του προγράμματος η επιστημονική επάρκεια των επιμορφωτών.

Έρευνες για την επίδραση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στη διαδικασία επιμόρφωσης των εκπαιδευόμενων.

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Εκπαιδευτική Περιφέρεια Σερρών κατά το σχολικό έτος 2017-2018 για τους στάσεις και τους απόψεις 89 εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης που είχαν συμμετάσχει σε προγράμματα εξ' αποστάσεως επιμόρφωσης με τη χρήση τους πλατφόρμας ασύγχρονης εκπαίδευσης OpenClass και τους πλατφόρμας σύγχρονης εκπαίδευσης BigBlueButton, η πλειοψηφία των επιμορφωμένων δήλωσε πως η εξ αποστάσεως επιμόρφωση είναι εξίσου αποτελεσματική με τη δια ζώσης και θα ξανά συμμετείχαν στο μέλλον σε κάποιο αντίστοιχο εξ' αποστάσεως πρόγραμμα επιμόρφωσης, καθώς τους παρέχει ευελιξία στον χρόνο παρακολούθησης. Ωστόσο, θεωρούν απαραίτητη την πραγματοποίηση τηλεδιασκέψεων σε πραγματικό χρόνο για την επιτυχή και σωστή ολοκλήρωση τους εξ' αποστάσεως προγράμματος.

Η έρευνα της Βασαλά και Μότσιου (2007) στην οποία συμμετείχαν 75 εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης που επιμορφώθηκαν με τη μέθοδο τους δια ζώσης εκπαίδευσης από το Π.Ε.Κ. Τρίπολης και 48 από το Π.Ε.Κ. Ιωαννίνων συμφωνεί με το παραπάνω εύρημα, καθώς ανέδειξε ως σημαντικότερο εμπόδιο για την παρακολούθηση τους επιμόρφωσης, τον χρόνο διεξαγωγής τους καθώς και το πρόβλημα μετακίνησης των εκπαιδευτικών (Βασάλα & Μότσιος, 2007).

Η έρευνα του Τζιφόπουλου (2014) αφορά εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης απομακρυσμένων και δυσπρόσιτων σχολείων, οι οποίοι συμμετείχαν σε επιμορφώσεις με τη χρήση ηλεκτρονικής πλατφόρμας σύγχρονης και

ασύγχρονης επικοινωνίας, παρουσίασε την ικανοποίηση των επιμορφωμένων από την ευελιξία παρακολούθησής από απόσταση.

Η έρευνα που διεξήγαγε το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο το 2008 από τους Δούκα, Βαβουράκη, Θωμοπούλου, Kalantzi, Κούτρα και Σμυρνωτοπούλου, στην οποία συμμετείχαν 971 εκπαιδευτικοί, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι σημαντικό εμπόδιο στην παρακολούθηση επιμορφωτικών προγραμμάτων είναι ο μη διαθέσιμος χρόνος καθώς δεν ήταν ικανοποιημένοι από το ωράριο διεξαγωγής τους, τους τους και το υψηλό οικονομικό κόστος.

Η έρευνα των Καψάλη & Ραμπίδη (2006), που πραγματοποιήθηκε σε νεοδιόριστους εκπαιδευτικούς στο 1^ο Π.Ε.Κ. Θεσσαλονίκης έδειξε πως ενώ θεωρούν σημαντική την επιμόρφωσή τους σε γνωστικά αντικείμενα που τους ενδιαφέρουν, αντιμετωπίζουν δυσκολία στην δια ζώσης παρακολούθησή τους λόγω του κουραστικού ωραρίου και των επαγγελματικών τους υποχρεώσεων

Β' ΜΕΡΟΣ : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

3.1. Σκοπός έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνηθεί ο βαθμός στον οποίο συμβάλει η εξ' αποστάσεως παρακολούθηση μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών του ΕΑΠ, από αναπληρωτές εκπαιδευτικούς της προσχολικής εκπαίδευσης, στην άμβλυνση των κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων.

3.2. Ερευνητική μέθοδος και ερευνητικός σχεδιασμός

Σε αυτό το σημείο θα εστιάσουμε στο μεθοδολογικό κομμάτι της έρευνας μας. Στην διαδικασία που εφαρμόστηκε για να πραγματοποιηθεί η έρευνα καθώς και στα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν. Η μεθοδολογική διαδικασία έρευνας είναι το στάδιο εκείνο το οποίο πραγματεύεται τον καθορισμό σχεδίων έρευνας, τις στρατηγικές μετρήσεων, την συλλογή δεδομένων και τέλος την ανάλυση αυτών (Μακράκης, 2005). Η παρούσα έρευνα βασίζεται στην ποιοτική μέθοδο, μέθοδος που κυριαρχεί στις Κοινωνικές και Ανθρωπιστικές Επιστήμες (Smith, 1966), διότι δίνει τη δυνατότητα να μελετηθούν σε βάθος οι απόψεις και οι στάσεις των συμμετεχόντων. Ακολούθως, η ποιοτική μέθοδος μιας έρευνας βοηθά στη μελέτη φαινομένων που αφορούν την κοινωνία συνολικά, επομένως η ποιοτική μέθοδος είναι ένα αρκετά καλό μέσο για να δοθούν οι απαραίτητες πληροφορίες στον ερευνητή για την τελειοποίηση της έρευνας. Επιπρόσθετα, η συγκεκριμένη μέθοδος δίνει τη δυνατότητα σε έναν

δυναμικά «κοινωνικό ερευνητή» να εστιάσει στο υποκείμενο της έρευνας και να αξιολογήσει τις απόψεις του υποκειμένου αναπτύσσοντας μία κριτική σκέψη μέσα από την άποψη το δρών υποκείμενο σε σχέση με το θέμα της έρευνας που μελετούμε (Λυδάκη, 2001).

3.3 Μελέτη Περίπτωσης

Η μελέτη περίπτωσης αποτελεί μία ερευνητική στρατηγική που δίνει τη δυνατότητα στον ερευνητή να εμβαθύνει ως προς την αξιολόγηση του αντικείμενου μελέτης του και αφορά συνήθως ανθρώπους, ομάδες, προγράμματα ή φορείς και διακρίνεται για την ευελιξία που την χαρακτηρίζει καθώς και τα είδη της, κάποια από τα οποία είναι σύμφωνα με τον Stake (1995) η εγγενής, η εργαλειακή, η συλλογική και η πολλαπλή μελέτη περίπτωσης (Stake, 1995:2, Robson, 2007:21). Στην εγγενή ο ερευνητής εστιάζει σε ένα συγκεκριμένο πρόσωπο ή ομάδα και προσπαθεί να αντλήσει πληροφορίες γι' αυτό, στην εργαλειακή ο ερευνητής προσπαθεί να κατανοήσει και να εμβαθύνει στον τρόπο λειτουργίας των επιμέρους πτυχών της περίπτωσης, στην συλλογική μελετά πολλές περιπτώσεις μεμονωμένα ή ταυτόχρονα προκειμένου να αποκτήσει μία σφαιρική αντίληψη του θέματος. Η μελέτη περίπτωσης έχει το δικό της ερευνητικό σχεδιασμό και ο ερευνητής θα αποφασίσει για τα θέματα τα οποία επιθυμεί να εξετάσει και τις ερωτήσεις στις οποίες θα κληθούν να απαντήσουν οι ερωτώμενοι και συνήθως αποτελούν απόρροια των προβλημάτων που υπάρχουν.

Στην παρούσα μελέτη περίπτωσης το δείγμα του ερευνητή είναι μία ομάδα 11 μεταπτυχιακών φοιτητών του ΕΑΠ, οι οποίοι εργάζονται ως αναπληρωτές στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και οι ερωτήσεις προήλθαν από τις ανησυχίες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί στην παρακολούθηση ενός μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών και διαμορφώθηκαν σύμφωνα με τα ενδιαφέροντα των συμμετεχόντων.

3.4. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα

Σε αυτό το σημείο είναι αξιοσημείωτο να αναφερθεί ότι η έρευνα ξεκίνησε στις 10 Απριλίου 2022 και ολοκληρώθηκε στις 29 Απριλίου του 2022 στο νομό Κορινθίας μέσω skype. Το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε ως υποκείμενο της έρευνας αποτελείται από 11 εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης ΠΕ60 νηπιαγωγοί, αναπληρωτές σε δημόσια νηπιαγωγεία, κάτοχοι μεταπτυχιακού του ΕΑΠ. Η ηλικιακή κλίμακα των συμμετεχόντων ξεκινάει από 26 ετών και φτάνει στα 35. Ενδεικτικά αναφέρεται: 26: 3 φοιτήτριες, 28: 2 φοιτήτριες, 31: 4 φοιτήτριες, 34: 1 φοιτήτρια, 35: 1 φοιτητής. Το δείγμα αποτελείται από 10 γυναίκες και 1 άντρα. Ένα δείγμα είναι μια υποομάδα του πληθυσμού-στόχου, την οποία ερευνώντας θα εξαχθούν συμπεράσματα, τα οποία μπορούν να γενικευτούν στον πληθυσμό-στόχο (Creswell, 2011). Η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε σε 30 λεπτά περίπου και χρησιμοποιήθηκε το πρωτόκολλο συνέντευξης όπου τέθηκαν ερωτήσεις σε σχέση με το θέμα της έρευνας μας. Τέλος, έγινε η απομαγνητοφώνηση της συνέντευξης.

3.5. Ερευνητικό εργαλείο συλλογής δεδομένων

Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι το εργαλείο της έρευνάς μας αποτελεί η ποιοτική συνέντευξη και συγκεκριμένα η ημιδομημένη συνέντευξη που αποτελούν συζητήσεις με σκοπό, μέσα από μια συζήτηση στο επίπεδο κουβέντας με ανεπίσημο ύφος, με αποτέλεσμα το υποκείμενο να νιώσει οικειότητα και άνεση (Beyens, 2015). Οι συνεντεύξεις βασίστηκαν σε ημιδομημένες ερωτήσεις που αποτυπώθηκαν με όσο το δυνατόν περισσότερη σαφήνεια, διότι έτσι αναδεικνύονται καλύτερα τα ερευνητικά ερωτήματα (Rabionet, 2011). Οι βασικές μέθοδοι για τη διεξαγωγή ημι-δομημένων συνεντεύξεων περιλαμβάνουν συνομιλία πρόσωπο με πρόσωπο, χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, τηλεδιάσκεψη ή συνομιλία μέσω τηλεφώνου (Denzin & Lincoln, 2011). Στην παρούσα έρευνα χρησιμοποιήθηκε η συνέντευξη με τηλεδιάσκεψη (skype). Είναι εξαιρετικά σημαντικό να αναφερθεί ότι η προσωπική επαφή του ερευνητή με το υποκείμενο της συνέντευξης είναι πολύ βοηθητικό για την περάτωση της έρευνας, καθώς υπάρχει προσφορά άμεσων διευκρινίσεων προφορικά κατά τη διάρκεια της συνέντευξης και ο ερωτώμενος συμμετέχει ενεργά με αποτέλεσμα να αυξάνεται μία θετική ανταπόκριση, πιθανότητα, ολόκληρης της διαδικασίας της συνέντευξης (Κυριαζή, 2009). Η συνέντευξη περιλαμβάνει ανοικτού τύπου ερωτήσεις με σκοπό να

δοθεί ελευθερία στον ερωτώμενο να μιλήσει ανοικτά και να εκφράσει ελεύθερα τις απόψεις του για το συγκεκριμένο θέμα της έρευνας μας.

Συγκεκριμένα, στην ποιοτική μέθοδο έρευνας που χρησιμοποιήθηκε, ο άνθρωπος αποτελεί πηγή πρόσληψης δεδομένων για την περάτωση της έρευνας και ουσιαστικά τα υποκείμενα στα οποία πραγματοποιήθηκε η συνέντευξη. Επιπλέον, είναι πολύ σημαντικό ότι η ποιοτική συνέντευξη είναι ένας αρκετά κατάλληλος τρόπος για να υπάρχει μία αίσθηση ευχαρίστησης στα υποκείμενα που παίρνουμε τις συνεντεύξεις (Κυριαζή, 2009). Γι' αυτό τον λόγο η συνέντευξη ακολουθεί συγκεκριμένη δομή που χωρίζεται σε δύο μέρη, όπου στο πρώτο μέρος αφορά τα δημογραφικά στοιχεία του συμμετέχοντος στην συνέντευξη (οι ερωτήσεις σχετίζονται με το φύλο, την ηλικία, την εργασιακή εμπειρία που έχει ο συμμετέχοντας) προκειμένου ο συνεντευξιαζόμενος να νιώσει οικεία . Το δεύτερο μέρος σχετίζεται με τις απόψεις και τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων, στο οποίο οι ερωτήσεις στοχεύουν στον να αποκομίσουμε πληροφορίες από τους συμμετέχοντες όσον αφορά την άποψή τους για την εξ' αποστάσεως συμμετοχής τους σε μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου καθώς και τον βαθμό που τους βοήθησε αυτή η μορφή εκπαίδευσης να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους, δεδομένου της ετήσιας γεωγραφικής κινητικότητας που διακρίνει το επάγγελμα του αναπληρωτή εκπαιδευτικού, καθώς και του ωραρίου που ποικίλει κάθε χρονιά ανάλογα με το αν θα διδάξει σε πρωινό ή ολοήμερο τμήμα.

3.6. Διαδικασία θεματικής ανάλυσης

Οι συνεντεύξεις των 11 συμμετεχόντων καθόρισαν την ομαδοποίηση_ τους σε θεματικές κατηγορίες :

1. Πληροφορίες για τους συμμετέχοντες και οι λόγοι παρακολούθησης εξ' αποστάσεως μεταπτυχιακού προγράμματος του ΕΑΠ.
2. Πληροφορίες για το αντικείμενο του μεταπτυχιακού.
3. Πλεονεκτήματα της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης
4. Η συμβολή της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης στην ποιοτική αναβάθμιση τους

5. Η ποιότητα του εκπαιδευτικού υλικού των Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων Σπουδών του ΕΑΠ
6. Η χρησιμότητα και η αξιοποίηση των τεχνολογικών μέσων που διαθέτει το ΕΑΠ.

3.7. Περιορισμοί και αδυναμίες έρευνας

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε μία περίοδο πανδημίας λόγω του covid 19, και για λόγους τήρησης των μέτρων προστασίας κατά του κορονοϊού η συνέντευξη πραγματοποιήθηκε μέσω τηλεδιάσκεψης (μέσω skype). Οι συνεντευξιαζόμενοι ανέφεραν πως ενώ είναι εξοικειωμένοι με την μέθοδο που ακολουθείται στην συνέντευξη και στην μαγνητοφώνηση της, καθώς οι περισσότεροι είχαν πραγματοποιήσει συνεντεύξεις στο μεταπτυχιακό τους πρόγραμμα, εξέφρασαν την διστακτικότητα τους στο γεγονός πως η συνέντευξη δεν θα συμπεριλαμβάνει μόνο μαγνητοφώνηση, όπως είχαν συνηθίσει, αλλά και μαγνητοσκόπηση για όποιον το επιθυμούσε. Μέσα από συζήτηση για τους προβληματισμούς τους ανέφεραν πως η διαδικασία και πιο συγκεκριμένα η πληροφορία που έλαβαν πως μπορεί να μαγνητοσκοπηθεί η συνέντευξη και θα αναλυθεί ένα αρχείο όπου υπάρχει και η εικόνα τους, τους έκανε να νιώθουν ανασφάλεια και αμηχανία καθώς πέρα από το πεδίο των ερωτήσεων θέλουν να έχουν και μία άρτια εικόνα του εαυτού τους στο βίντεο. Στους συνεντευξιαζόμενους απαντήθηκαν όλες οι ερωτήσεις και οι απορίες που είχαν καθώς ο ρόλος του ερευνητή στην όλη διαδικασία οφείλει να είναι διευκολυντικός, δηλαδή να προσφέρει επιπρόσθετες οδηγίες ή διασαφηνίσεις στους συμμετέχοντες (Creswell, 2011). Επιπρόσθετα, το δείγμα αφορά συγκεκριμένη κατηγορία, εκπαιδευτικούς, και δεν είναι μεγάλο, οπότε δεν αντιπροσωπεύει το σύνολο των απόφοιτων μεταπτυχιακών φοιτητών του ΕΑΠ που είναι εκπαιδευτικοί, αλλά ένα μέρος αυτών.

3.8. Ηθική και Δεοντολογία της έρευνας

Η παρούσα έρευνα τήρησε απόλυτα τους κανόνες ηθικής και δεοντολογίας όσον αφορά τη διεξαγωγή των επιστημονικών ερευνών. Συγκεκριμένα, πριν την έναρξη της

συνέντευξης οι συμμετέχοντες διαβεβαιώθηκαν ότι θα τηρηθεί το απόρρητο των προσωπικών τους στοιχείων, η ανωνυμία τους, και ότι οι απαντήσεις τους θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τις ανάγκες της έρευνας. Η συμμετοχή των ερωτώμενων ήταν εθελοντική, μπορούσαν να διακόψουν την συνέντευξη και να αποχωρήσουν, αν το επιθυμούσαν και μετά την ολοκλήρωση της έρευνας, στάλθηκε στον καθένα η βιντεοσκοπημένη συνέντευξή του.

3.9. Ευρήματα ποιοτικής έρευνας

Ποιο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του ΕΑΠ παρακολουθήσατε; Ποιος ο λόγος που το επιλέξατε ;

Στο ερώτημα για το ποιο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του ΕΑΠ παρακολούθησαν καθώς και τον λόγο που το επέλεξαν οι Ε2,4,6,9 είχαν επιλέξει το ΜΠΣ «Επιστήμες της Αγωγής: Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση Ατόμων με Προβλήματα Προφορικού και Γραπτού λόγου» για τους εξής λόγους: Τον Ε2 τον ενδιέφερε το κομμάτι της ειδικής αγωγής, αγαπούσε το επάγγελμα του και τα παιδιά και ήθελε να είναι όσο το δυνατόν καταρτισμένος πάνω σε αυτό για να μπορέσει να βοηθήσει στοχευμένα παιδιά της τάξης του, που δεν είχε την κατάλληλη γνώση να το κάνει πριν την παρακολούθηση του μεταπτυχιακού « *Αυτό που με ώθησε να παρακολουθήσω το μεταπτυχιακό της ειδικής του ΕΑΠ ήταν το γεγονός πως κάθε χρόνο θα είχα κάποιο παιδί στην τάξη μου που χρειαζόταν μία παραπάνω βοήθεια, η οποία μπορεί να ερχόταν και μετά από 3 μήνες ανάλογα σε ποια φάση αναπληρωτών παράλληλης στήριξης θα γινόταν η τοποθέτηση της εκπαιδευτικού, και μέχρι τότε προσπαθούσα να βοηθήσω εγώ το παιδί αλλά δεν ένιωθα καταρτισμένη στο αντικείμενο της ειδικής για να το κάνω με την κατάλληλη μέθοδο. Το γεγονός αυτό με απογοήτευε σαν εκπαιδευτικό, καθώς αγαπάω τη δουλειά μου και τα παιδιά και θέλω να τα βοηθάω να εξελιχθούν στο βαθμό που μπορεί το κάθε παιδί*». Οι Ε 4,6,9 το επέλεξαν γιατί τους εξασφαλίζει άμεση επαγγελματική αποκατάσταση, καθώς με το μεταπτυχιακό αυτό τοποθετούνται σε δύο πίνακες αναπληρωτών, της γενικής και της ειδικής, και προσλαμβάνονται από την αρχή της σχολικής χρονιάς σε έναν από τους δύο πίνακες, συγκεντρώνοντας έτσι περισσότερα μόρια. Ε4 « *Ο λόγος που το επέλεξα ήταν γιατί μου δίνει την ευκαιρία να είμαι σε δύο πίνακες, της ειδικής και της γενικής, και να προσλαμβάνομαι από την αρχή της χρονιάς σε έναν από τους δύο*

χωρίς το άγχος ότι μπορεί να προσληφθώ στα μισά της χρονιάς και να μείνω χωρίς δουλειά για μισό χρόνο ή να χάσω μόρια τα οποία χρειάζομαι», E6 « Μου εξασφαλίζει 8- 9 μήνες εργασίας καθώς προσλαμβάνομαι Σεπτέμβριο με Οκτώβριο σε κάποιον από τους δύο πίνακες» , E9 « Δεν χρειάζεται να έχω το άγχος της ανεργίας, αφού ξέρω πως στην έναρξη της σχολικής χρονιάς θα προσληφθώ και θα δουλεύω κανονικά».

Οι E1,3,7,8,11, επέλεξαν το ΜΠΣ « Επιστήμες της Αγωγής» καθώς γίνεται ασύγχρονα και τους εξυπηρετούσε στο πρόγραμμά τους, στην εργασία τους και στις οικογενειακές τους υποχρεώσεις: E1 « Ο λόγος που το διάλεξα ήταν ξεκάθαρα ότι η παρακολούθησή του είναι εξ' αποστάσεως και με βολεύει σαν αναπληρώτρια που προσλαμβάνεται κυρίως σε νησιωτικές περιοχές στις οποίες δεν υπάρχει κάποιο πανεπιστήμιο ώστε να παρακολουθήσω ένα δια ζώσης μεταπτυχιακό πρόγραμμα», E3 « Ο λόγος που το επέλεξα είναι γιατί γίνεται ασύγχρονα και με βολεύει στο πρόγραμμα μου με τη δουλειά και τα παιδιά στο σπίτι», E7 « Συνήθως στα σχολεία που προσλαμβάνομαι υπάρχει η πιθανότητα να διδάξω στο ολοήμερο τμήμα, οπότε με το συγκεκριμένο ωράριο θα ήταν δύσκολο να παρακολουθήσω κάποιο δια ζώσης μεταπτυχιακό» , E8 « Μετά τη δουλειά πρέπει να πάω σπίτι να διαβάσω το παιδί, να το πάω δραστηριότητες και δεν έχω κάποιον να με βοηθάει ώστε να αφήσω το παιδί μαζί του και να πάω να παρακολουθήσω ένα δια ζώσης μεταπτυχιακό. Για μένα η παρακολούθηση ενός εξ' αποστάσεως μεταπτυχιακού ήταν σωτήρια λύση και η μόνη προφανώς», E11 « Ο λόγος ήταν πως με ενδιέφερε πολύ αυτό το αντικείμενο και δεν υπήρχε αντίστοιχο μεταπτυχιακό πρόγραμμα στο Πανεπιστήμιο της πόλης μου, ούτε είχα τη δυνατότητα να πηγαίνω μετά τη δουλειά να παρακολουθήσω ένα δια ζώσης μεταπτυχιακό εκτός νομού».

Η E5 επέλεξε το ΜΠΣ «Δημιουργική Γραφή» καθώς το βρήκε ενδιαφέρον και είχε τον ελεύθερο χρόνο να το κάνει « Το πρόγραμμα σπουδών του μου κέντρισε την προσοχή και με έβαλε στη διαδικασία να σκεφτώ πως θα μπορούσα να συμμετέχω σε αυτό αφού είχα ελεύθερο χρόνο, χωρίς οικογενειακές υποχρεώσεις, οπότε αποφάσισα να το παρακολουθήσω».

Ποια θεωρείτε πως είναι τα πλεονεκτήματα της εξ' αποστάσεως παρακολούθησης ενός μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών;

Στο ερώτημα για τα πλεονεκτήματα της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης, οι εκπαιδευτικοί E1,3,7,8 ανέφεραν την ευελιξία χρόνου που παρέχεται. Πιο συγκεκριμένα: η E1 ανέφερε « *Είναι πολύ πιο εύκολο να παρακολουθήσεις ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών από ένα μικρό νησί χωρίς να χρειάζεται να μετακομίσεις σε κάποιο άλλο που έχει Πανεπιστήμιο, για 2 χρόνια περίπου που διαρκεί η φοίτηση σε αυτό, αποκλειστικά για να είσαι σε θέση να έχεις πρόσβαση στη δια ζώσης παρακολούθησή του*», η E3 «*Σαφώς και θεωρώ ως πλεονέκτημα το γεγονός πως μπορώ να το παρακολουθήσω ασύγχρονα, στον χρόνο που έχω διαθέσιμο στο ημερήσιο πρόγραμμα μου*», η E7 «*Θεωρώ μεγάλο πλεονέκτημα του ευέλικτου χρόνου που μου δίνει η παρακολούθηση ενός εξ' αποστάσεως μεταπτυχιακού, καθώς μπορώ να το πραγματοποιήσω το πρωί πριν πάω στο ολόημερο ή αντίστοιχα το μεσημέρι αν διδάσκω στο πρωινό τμήμα*», η E8 «*Μεγάλο πλεονέκτημα είναι η ευελιξία στις ώρες παρακολούθησης του, αφού δεν χρειάζεται να φύγω από το σπίτι και δεν παρεμβαίνει στο πρόγραμμα του παιδιού*».

Οι E2,6,10,11 αναφέρουν ως πλεονέκτημα τα λιγότερα λειτουργικά έξοδα. E2:«*Θεωρώ σημαντικό πλεονέκτημα το γεγονός πως δεν έχω τα έξοδα μετακίνησης που θα είχα σε ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών με δια ζώσης παρακολούθηση*», E6 «*Εξοικονομώ χρήματα καθώς δεν χρειάζεται να πληρώσω έξοδα διαμονής, μετακίνησης και σίτισης*», E10 «*Ένα σημαντικό ποσό που θα ξόδευα για την εβδομαδιαία μετακίνησή μου το διέθεσα στην αποπληρωμή κάποιων θεματικών ενοτήτων του μεταπτυχιακού*», E11 «*Λαμβάνοντας υπόψιν ότι δεν είχα να πληρώσω έξοδα μετακίνησης, με βοήθησε να μπορώ να πληρώσω 2 ενότητες ανά εξάμηνο και να ολοκληρώσω το μεταπτυχιακό μου στην ώρα του*».

Οι E5,9 προσθέτουν ως πλεονέκτημα την άμεση πρόσβαση σε διδακτικό υλικό. E5 «*Είναι μεγάλη ευκολία και εξυπηρέτηση να μπορείς να έχεις ανά πάσα ώρα και στιγμή το επιθυμείς πρόσβαση στο διδακτικό υλικό που χρειάζεσαι*», E9 «*Ξέρεις πως εκτός από το ευέλικτο ωράριο μελέτης που έχεις, μπορείς να μελετήσεις το διδακτικό υλικό στον χρόνο που εσύ ορίζεις*». Η E4 αναφέρει ως πλεονέκτημα τις ίσες ευκαιρίες που παρέχει η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση σε άτομα με προβλήματα υγείας «*Με βοήθησε πολύ όταν είχα ένα ατύχημα και χρειάστηκε να μείνω για κάποιο χρονικό διάστημα στο σπίτι να αναρρώσω, η ευελιξία που μου προσέφερε να έχω τη δυνατότητα εκείνη την περίοδο να συνεχίσω το μεταπτυχιακό μου, πράγμα που σε ένα δια ζώσης μεταπτυχιακό δεν θα ήταν εφικτό*»

Ποια η συμβολή των εξ' αποστάσεως ΜΠΣ στην ποιοτική αναβάθμισή σας;

Σχετικά με το ερώτημα της συμβολής της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης στην ποιοτική αναβάθμιση των εκπαιδευτικών, οι Ε2,5,11 ανέφεραν τη βελτίωση των γνώσεων τους και την καλλιέργεια δεξιοτήτων σε τομείς που τους ενδιέφεραν. Ε2 «*Με βοήθησε να εμβαθύνω τις γνώσεις μου στον τομέα των παιδιών με ειδικές ανάγκες καθώς και να γίνω καλύτερη στη δουλειά μου*». Ε5 «*Μου άνοιξε νέους ορίζοντες σε ένα αντικείμενο που ανέκαθεν μου κέντριζε το ενδιαφέρον*», Ε11 «*Ο τρόπος προσέγγισης διαφόρων ζητημάτων που προκύπτουν με τα παιδιά στο σχολείο, ακόμα και ο τρόπος διδασκαλίας μου, θεωρώ πως διαφοροποιήθηκε προς το καλύτερο, καθώς ήμουν πιο καταρτισμένη στη δουλειά μου*».

Οι Ε4, 6, 9 επισήμαναν την αναβάθμισή τους όσο αφορά την επαγγελματική τους αποκατάσταση, καθώς ένα μεταπτυχιακό τους τοποθετεί σε καλύτερη θέση στον πίνακα των αναπληρωτών. Ε4 «*Το να έχω ένα μεταπτυχιακό, μου εξασφαλίζει την πρόσληψή μου κάθε χρόνο ως αναπληρωτή, καθώς αποτελεί ένα προσόν που μοριοδοτείται και με τοποθετεί σε υψηλή θέση στον πίνακα των αναπληρωτών*», Ε6 «*Εκεί που κάθε χρόνο δούλευα 4 με 5 μήνες, μένοντας ένα σημαντικό χρονικό διάστημα άνεργη, πλέον δουλεύω από την αρχή της σχολικής χρονιάς και μπορώ να οργανώσω τον προσωπικό μου χρόνο και τη δουλειά μου καλύτερα*», Ε9 «*Νιώθω την ασφάλεια πως έχω εξασφαλίσει την εργασία μου για όλη τη σχολική χρονιά, καθώς πλέον το μεταπτυχιακό προσμετράτε στο προσοντολόγιο και μου διασφαλίζει μία υψηλή θέση στον πίνακα των αναπληρωτών*».

Οι Ε1,7 θεωρούν πως τους δίνει τη δυνατότητα για επαγγελματική ανέλιξη. Ε1 «*Το μεταπτυχιακό μου δίνει την επιλογή να μπορώ να πραγματοποιήσω έναν δικό μου προσωπικό στόχο που είναι ένα διδακτορικό τα επόμενα χρόνια, καθώς αποτελεί σημαντική προϋπόθεση στην επαγγελματική μου ανέλιξη*», Ε7 «*Στόχος τώρα που έχω το μεταπτυχιακό είναι ένα διδακτορικό δίπλωμα που θα μου ανοίξει νέους επαγγελματικούς ορίζοντες στο μέλλον, όταν δεν θα μπορώ ίσως λόγω ηλικίας ή αντοχών, να ανταπεξέλθω στις απαιτήσεις μιας σχολικής τάξης*».

Οι Ε3,8,10 πιστεύουν πως με την παρακολούθηση ενός μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών προωθεί τη Δια βίου Εκπαίδευση τους. Ε3 « Ζούμε σε μια εποχή που τα δεδομένα αλλάζουν ραγδαία και η συνεχής εκπαίδευση είναι αναγκαία για να αναβαθμίζουμε τις γνώσεις μας στη δουλειά μας», Ε8 «Θεωρώ πως η παρακολούθηση ενός μεταπτυχιακού προγράμματος είναι απαραίτητη ώστε να βελτιώσω τις γνώσεις μου και να αναβαθμίσω τις δεξιότητές μου προκειμένου να ακολουθήσω τις εξελίξεις και τα νέα δεδομένα του κλάδου μου», Ε10 « Ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα εντάσσεται στην Δια βίου Εκπαίδευση και θεωρώ πως αποτελεί σημαντική προϋπόθεση της επαγγελματικής μου επιτυχίας».

Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της ποιότητας που εντοπίσατε κατά την φοίτησή σας στο ΜΠΣ του ΕΑΠ ;

Στο ερώτημα για τα χαρακτηριστικά της ποιότητας που εντόπισαν οι εκπαιδευτικοί κατά την φοίτησή τους στο ΜΠΣ του ΕΑΠ, οι Ε4, 7, 9, ανέφεραν ως βασικό χαρακτηριστικό το ποιοτικό εκπαιδευτικό υλικό. Ε4 «Θεωρώ πως το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό αποτελεί το σύγχρονο εκπαιδευτικό υλικό που παρέχει», Ε7 «Διαθέτει πλούσιο εκπαιδευτικό υλικό που είναι ευανάγνωστο και κατανοητό», Ε9 « Κατά τη γνώμη που είναι το εκπαιδευτικό υλικό, καθώς είναι ανανεωμένο, πλούσιο και ανταποκρινόταν στις απαιτήσεις που είχα από ένα ΜΠΣ».

Οι Ε1,2,6 το χαρακτηριστικό της ποιότητας που εντόπισαν ήταν το χαμηλό κόστος σε συνδυασμό με την υψηλή ποιότητα που παρέχει. Ε1 « Η τιμή του ΜΠΣ αποτελεί κριτήριο ποιότητας καθώς το κάνει πιο ανταγωνιστικό και δίνει την δυνατότητα να εγγραφείς σε αυτό με ένα προσιτό κόστος», Ε2 « Το βασικό χαρακτηριστικό ποιότητας, για μένα, αποτελεί το γεγονός ότι τα ΜΠΣ του ΕΑΠ έχουν μια προσιτή τιμή που μπορώ να πληρώσω με τον μισθό που παίρνω», Ε6 «Το γεγονός ότι μπορώ να παρακολουθήσω ένα μεταπτυχιακό που έχει ποιότητα και κοστίζει τα μισά χρήματα σε σύγκριση με κάποιο αντίστοιχο εξ' αποστάσεως ΜΠΣ γειτονικής χώρας το θεωρώ το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό».

Οι Ε3,5,8 ξεχωρίζουν ως ποιοτικό χαρακτηριστικό την χρήση τεχνολογικών μέσων. Ε3 « Πιστεύω πως η πρόσβαση σε ψηφιακό υλικό ανταποκρίνεται στις σύγχρονες και

αναβαθμισμένες μεθόδους παρακολούθησης μαθημάτων που εφαρμόζουν Πανεπιστήμια του εξωτερικού», E5 « Βρίσκω ενδιαφέρουσα την διαδικασία του να έχω πρόσβαση στο υλικό και στα μαθήματα του ΜΠΣ μου από τον υπολογιστή του σπιτιού μου, σε σύγκριση με τη δια ζώσης διδασκαλία που είχα στο προπτυχιακό μου πρόγραμμα στην σχολή και ήταν πιο χρονοβόρο», E8 «Είμαι εξοικειωμένη με την χρήση των τεχνολογικών μέσων και θεωρώ πως τα μέσα που διαθέτει το ΕΑΠ συμβαδίζει με τις απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής που απαιτεί άρτια ψηφιακά καταρτισμένους εργαζόμενους». Ο E11 επισημαίνει ως σημαντικό χαρακτηριστικό ποιότητας το πρόγραμμα σπουδών, το οποίο « Ανταποκρίνεται στο γνωστικό αντικείμενο του ΜΠΣ και καλύπτει όλες τις πτυχές του». Η E10 αναφέρει ως σημαντικό χαρακτηριστικό την εξειδίκευση και την διδακτική εμπειρία που χρειάζεται να έχει ο καθηγητής που ετοιμάζει το υλικό « Ο καθηγητής θα πρέπει να έχει διδακτική εμπειρία και καλή γνώση του αντικειμένου προκειμένου να μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του μαθήματος».

Ποια η άποψη σας για την χρήση των νέων τεχνολογικών μέσων για την υλοποίηση του ΜΠΣ που παρακολουθήσατε;

Στο ερώτημα για την χρήση των τεχνολογικών μέσων στην υλοποίηση ενός ΜΠΣ οι E2,6,7,9,11 απάντησαν πως η εμπλοκή των νέων εργαλείων της τεχνολογίας σε ένα ΜΠΣ αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση, καθώς συμβαδίζει με την ψηφιακές δεξιότητες της εποχής και είναι εξοικειωμένοι με την καθημερινή χρήση τους. E2 «Για την χρήση των τεχνολογικών μέσω απαιτείται να έχει ίντερνετ και ηλεκτρονικό υπολογιστή , που την σημερινή εποχή έχουν οι περισσότεροι στα σπίτια τους, οπότε σαν διαδικασία είναι οικεία», E6 «Έχουν ψηφιοποιηθεί τόσες γραφειοκρατικές διαδικασίες τα τελευταία χρόνια που το θεωρώ απαραίτητο να γίνεται κάτι αντίστοιχο και στην εκπαίδευση, ειδικά των ενηλίκων», E7 «Τα τεχνολογικά μέσα τα χρησιμοποιούμε καθημερινά στη ζωή μας και η νέα γενιά από μικρή κιόλας ηλικία, οπότε η χρήση τους αποτελεί μέρος της καθημερινής μας ζωής και την διευκολύνουν», E9 «Ζούμε στην ψηφιακή εποχή, επομένως μου είναι απόλυτα φυσιολογική και πιστεύω απαραίτητη προϋπόθεση η χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση ,όπως και γενικότερα στην ζωή μας», E11 « Χρησιμοποιώ καθημερινά ψηφιακές εφαρμογές και περνάω αρκετή ώρα στον υπολογιστή , οπότε με χαροποιεί ιδιαίτερα το γεγονός πως μπορώ να αξιοποιήσω τα ψηφιακά μέσα για την παρακολούθηση ενός ΜΠΣ».

Οι E1,3 θεωρούν πολύ σημαντική την χρήση της τεχνολογίας με παιδαγωγικούς όρους. E1 « Θεωρώ πολύ θετικό ότι οι νέες τεχνολογίες αξιοποιούνται για παιδαγωγικούς σκοπούς και με εκπλήσσουν ευχάριστα οι δυνατότητες που έχουν και φτάνουν την εκπαίδευση σε ένα άλλο επίπεδο», E3 « Σου δίνουν άμεση πρόσβαση σε ένα μεγάλο όγκο πληροφοριών που μπορείς να αξιοποιήσεις στις εργασίες σου».

Οι E 4,8 επισημαίνουν την γρήγορη, άμεση και εύκολη επικοινωνία που προσφέρει η χρήση των τεχνολογικών μέσων με το ΕΑΠ, τους καθηγητές και μεταξύ των συμφοιτητών. E4 « Η επικοινωνία μου με τους καθηγητές και το τμήμα ήταν άμεση και υπήρξε υποστήριξη σε οποιαδήποτε απορία μου ή θέμα πρόκυπτε κατά την φοίτηση μου», E8 « Η επικοινωνία μου με τους συμφοιτητές μου στο φόρουμ με βοήθησε πολύ στις εργασίες μου».

Οι E5, 10 υποστηρίζουν πως με την χρήση των τεχνολογικών μέσω εξοικονομούν χρόνο στην μελέτη τους και οργανώνουν καλύτερα το πρόγραμμά τους. E5 «Το διδακτικό υλικό υπάρχει στην πλατφόρμα και μπορείς να διαβάσεις στον ελεύθερο χρόνο που διαθέτεις», E10 « Έχεις συνεχή πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό και οργανώνεις την μελέτη σου σύμφωνα με το προσωπικό σου πρόγραμμα».

Τι θεωρείτε πως χρήζει προς βελτίωση με βάση την εμπειρία σας ως μεταπτυχιακός φοιτητής/ρια του ΕΑΠ;

Στην ερώτηση τι θεωρούν πως πρέπει να βελτιωθεί στο ΕΑΠ όλοι οι εκπαιδευτικοί αναφέρθηκαν στις προϋποθέσεις εισαγωγής στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα στο πρόβλημα που αντιμετώπισαν στην αίτηση που έκαναν καθώς και στην προκαταβολή που χρειάστηκε να δώσουν χωρίς να ξέρουν αν θα γίνουν δεκτοί ή όχι. Πιο συγκεκριμένα οι E2,4 χρειάστηκε να κάνουν δύο φορές αίτηση για να γίνουν δεκτές καθώς την πρώτη φορά είχε συμπληρωθεί ο απαιτούμενος αριθμός εισακτέων. E2 «Την πρώτη φορά που προσπάθησα να κάνω αίτηση, είδα ότι θα άνοιγε η πλατφόρμα της ηλεκτρονικής υποβολής νωρίς το μεσημέρι που εγώ είμαι στο σχολείο και έτσι όταν επέστρεψα στο σπίτι και προσπάθησα να κάνω την αίτηση δεν μπορούσα να μπω στο σύστημα. Λίγο αργότερα εμφανίστηκε το μήνυμα πως έχει συμπληρωθεί ο αριθμός των αιτούντων και έτσι δεν πρόλαβα να κάνω την αίτηση. Την δεύτερη φορά όμως ήμουν προετοιμασμένη και είχα ζητήσει άδεια την ημέρα των αιτήσεων », E4 «Την πρώτη φορά έκανα τη δήλωση περίπου 1- 2 ώρες μετά το άνοιγμα της πλατφόρμας, είδα πως για να ολοκληρωθεί χρειαζόταν την κατάθεση του ποσού της θεματικής ενότητας και μέχρι να

την πραγματοποιήσω είχε συμπληρωθεί ο αριθμός των υποψήφιων φοιτητών. Την δεύτερη φορά όμως, κατέθεσα το ποσό νωρίτερα και έτσι ολοκλήρωσα την αίτηση νωρίς, πριν συμπληρωθεί ο αριθμός των εισακτέων». Η Ε6 έγινε δεκτή στην τρίτη της προσπάθεια «Στην πρώτη προσπάθεια δεν πρόλαβα την αίτηση και στην δεύτερη κολλούσε το σύστημα και χρειάστηκε να ξανά κάνω ανανέωση και να ξανά περάσω τα στοιχεία από την αρχή και έτσι δεν πρόλαβα. Την τρίτη φορά φάνηκα τυχερή και πρόλαβα να κάνω την αίτηση», ενώ η Ε9 στην τέταρτη της προσπάθεια, δηλαδή μετά από δύο χρόνια « Το συγκεκριμένο μεταπτυχιακό ήξερα πως ήταν το πιο δημοφιλές και θα ήταν δύσκολο να μπω αμέσως, οπότε έκανα υπομονή μέχρι να σταθώ τυχερή στην ηλεκτρονική μου αίτηση και να καταφέρω να μπω». Όλοι οι παραπάνω εκπαιδευτικοί αντιμετώπισαν δυσκολία καθώς το μεταπτυχιακό της ειδικής αγωγής που επέλεξαν είχε μεγάλη ζήτηση και συμπληρώνονταν γρήγορα οι θέσεις. Αυτό που επισήμαναν πως πρέπει να βελτιωθεί είναι να αυξηθεί ο αριθμός των εισακτέων στα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών προκειμένου να συμμετέχουν όσο το δυνατόν περισσότεροι φοιτητές σε αυτά όπως γίνεται σε μεταπτυχιακά προγράμματα του εξωτερικού.

Οι Ε1,3,7,8,11 πιστεύουν πως πρέπει να αλλάξουν τα κριτήρια επιλογής των μεταπτυχιακών φοιτητών καθώς έχουν την άποψη πως ένα τόσο καλά οργανωμένο πανεπιστήμιο δεν γίνεται να έχει ως κριτήρια επιλογής την σειρά προτεραιότητας και την κλήρωση. Υποστηρίζουν πως ως κριτήριο θα έπρεπε να προσμετράτε η προϋπηρεσία, η κατάρτιση, οι επιμορφώσεις καθώς και να πραγματοποιούνται διαδικτυακές συνεντεύξεις. Ε1 « Η διαδικασία εισαγωγής δεν συνάδει με εκείνη των άλλων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και στηρίζεται στο κριτήριο του ποιος είναι ο πιο γρήγορος στην υποβολή της ηλεκτρονικής αίτησης και όχι σε κριτήρια του βαθμού κατάρτισης και των προσόντων των υποψήφιων φοιτητών », Ε3 «Θεωρώ πως θα έπρεπε να αλλάξουν τα κριτήρια εισαγωγής στα προγράμματα σπουδών και να υιοθετήσουν τις προϋποθέσεις εισαγωγής που έχουν και τα άλλα Πανεπιστήμια. Δεν είναι δυνατόν να μην γίνεται η επιλογή των φοιτητών βάση του βιογραφικού τους και να μην υπάρχει ένας πήχης επιπέδου των φοιτητών», Ε7 «Το ΕΑΠ έχει ένα τόσο άριστα καταρτισμένο εκπαιδευτικό προσωπικό και ένα υψηλού επιπέδου εκπαιδευτικό πρόγραμμα σπουδών που είναι κρίμα να κρατά εκτός προγράμματος υποψήφιους φοιτητές με ένα αξιόλογο βιογραφικό σημείωμα που θα μπορούσαν να ενισχύσουν την φήμη του , αλλά μένουν εκτός λόγω μη έγκαιρης υποβολής της ηλεκτρονικής τους αίτησης », Ε8 «Δεν θεωρώ πως υπάρχει αξιοκρατικό κριτήριο επιλογής των φοιτητών και η ίδια η διαδικασία

αποθαρρύνει τους υποψήφιους καθώς τους προκαλεί άγχος και αβεβαιότητα », E11 « Θα θεωρούσα δίκαιο να μην επιλεγώ επειδή δεν έχω τα προσόντα ή επειδή κόπηκα σε κάποια συνέντευξη και όχι επειδή δεν έκανα τόσο γρήγορα την αίτηση ή επειδή δεν κληρώθηκα».

Οι E5, 10 πιστεύουν πως θα πρέπει να αλλάξει το κριτήριο της προκαταβολής των θεματικών ενοτήτων για να θεωρηθεί επιτυχής η εγγραφή των φοιτητών, καθώς το ποσό είναι σημαντικό και αν δεν γίνεις δεκτός επιστρέφεται μετά από κάποιους μήνες. E5 « Σε κανένα άλλο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης δεν απαιτείται η προπληρωμή της θεματικής ενότητας, ενώ δεν έχεις επιλεγεί. Το ποσό είναι σημαντικό και μπορεί ο καθένας μας να το διαθέσει για την πληρωμή ενός άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος σε περίπτωση που δεν γίνει δεκτός στο συγκεκριμένο». E10 «Το γεγονός ότι πρέπει να προκαταβάλεις μαζί με την αίτησή σου και το ποσό της θεματικής ενότητας που θες, σε δεσμεύει στο να μπορείς να κάνεις παράλληλα αίτηση σε μεταπτυχιακό πρόγραμμα κάποιου άλλου πανεπιστημίου, καθώς η επιστροφή χρημάτων δεν πραγματοποιείται άμεσα και δεν θα έχεις τα χρήματα για να πληρώσεις την πρώτη δόση σε περίπτωση που σε δεχτούν σε κάποιο άλλο πανεπιστήμιο». Οι εκπαιδευτικοί E5,10 θα πρότειναν την πληρωμή των θεματικών ενοτήτων μετά την έγκριση της αίτησης σε ΜΠΣ του ΕΑΠ.

Συμπεράσματα

Οι έρευνες που είχαν πραγματοποιηθεί τα προηγούμενα χρόνια είχαν αναδείξει το πρόβλημα που υπάρχει στην δια ζώσης επιμόρφωση των εκπαιδευτικών κυρίως λόγω του ωραρίου εργασίας τους, που τους κατέβαλε και ήταν εξαντλητικό ώστε να μπορούν να παρακολουθούν δια ζώσης επιμορφώσεις, σεμινάρια και εκπαιδευτικά προγράμματα. Ένα επιπλέον σημαντικό εμπόδιο που αναδείχθηκε μέσα από τις έρευνες αυτές ήταν το οικονομικό κόστος που είχαν να αντιμετωπίσουν οι επιμορφωμένοι τόσο στην αποπληρωμή των επιμορφωτικών προγραμμάτων που δεν ήταν δωρεάν, όσο και στο κόστος μετακίνησης τους, δεδομένου πως οι περισσότεροι δούλευαν σε σχολεία της επαρχίας, ή σε απομακρυσμένες και δυσπρόσιτες περιοχές και ήταν πρακτικά δύσκολο, έως αδύνατο να ανταπεξέλθουν στα έξοδα μετακίνησής τους, καθώς και

οικογενειακοί λόγοι. Παράλληλα οι οδηγίες του ΥΠΑΙΘ για δια βίου επιμόρφωση των εκπαιδευτικών είναι ξεκάθαρες, κυρίως μέσω του υποχρεωτικού χαρακτήρα κάποιων από αυτών, αλλά και της μοριοδότησης που παρέχουν ορισμένες επιμορφώσεις με αποτέλεσμα να διακρίνονται έντονα οι ανισότητες που επικρατούν στον χώρο της δια ζώσης επιμόρφωσης.

Η ανάπτυξη των τεχνολογικών μέσων μέσα από την τέταρτη βιομηχανική επανάσταση έδωσε λύση στο μείζον αυτό ζήτημα που ταλαιπωρούσε τους εκπαιδευτικούς, καθώς τους έδωσε την επιλογή να παρακολουθούν εξ' αποστάσεως προγράμματα επιμόρφωσης με τη μέθοδο της σύγχρονης ή ασύγχρονης τηλεκατάρτισης με το κόστος να κυμαίνεται από μικρό έως μεγάλο ανάλογα τον εκάστοτε φορέα, ώστε να μπορεί ο εκπαιδευόμενος να επιλέξει. Έτσι δίνεται η δυνατότητα να μπορεί να συμμετέχει η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών στις επιμορφώσεις, αν όχι όλοι, επιτυγχάνοντας τον στόχο να έχουν δικαίωμα όλοι στην δια βίου επιμόρφωση – κατάρτισή τους ανεξάρτητα το κοινωνικό στρώμα που ανήκουν. Ενώ η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών αξιοποίησε την εξ' αποστάσεως εκπαίδευση – επιμόρφωση, οι μεγαλύτεροι σε ηλικία εκπαιδευτικοί που δεν ήταν εξοικειωμένοι με τη χρήση των τεχνολογικών μέσων επέμεναν στις παραδοσιακές δια ζώσης μεθόδους επιμόρφωσης ή καθόλου αν δεν ήταν εφικτό, κυρίως λόγω της μη κατάλληλης κατάρτισης τους στα τεχνολογικά μέσα ή της προτίμησής τους στη δια ζώσης επαφή με τον εκπαιδευτή και τους υπόλοιπους επιμορφωμένους, γεγονός που δημιούργησε ένα αρνητικό κλίμα στην αρχή στην εισαγωγή και την αποδοχή των εξ' αποστάσεως επιμορφώσεων και γενικότερα μία άρνηση στην αλλαγή.

Ωστόσο οι έρευνες έδειξαν πως όσοι χρησιμοποίησαν την μέθοδο της εξ' αποστάσεως κατάρτισης ήταν ευχαριστημένοι από τις πλατφόρμες, το εκπαιδευτικό υλικό, τον ελεύθερο ορισμό του χρόνου μελέτης, το κόστος μετακίνησης που εξοικονομούν και τόνισαν τον σημαντικό ρόλο του εκπαιδευτή- συντονιστή στην σωστή επίτευξη των επιμορφώσεων.

Η έρευνα που υλοποιήθηκε σε μεταπτυχιακούς φοιτητές του ΕΑΠ που ανήκαν στο κλάδο των αναπληρωτών εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (νηπιαγωγών) συμφωνεί με τις υπάρχουσες έρευνες που έχουν διεξαχθεί για τα πλεονεκτήματα που παρέχει η εξ' αποστάσεως επιμόρφωση - εκπαίδευση όπως είναι : η ευελιξία του χρόνου, η μείωση του οικονομικού κόστους, η δυνατότητα συνδυασμού με τις

επαγγελματικές και οικογενειακές υποχρεώσεις των επιμορφωμένων, η χρήση και εξοικείωση των τεχνολογικών μέσων, η δυνατότητα προσωπικής και επαγγελματικής ανέλιξης και κατάρτισης, καθώς και η ενδουπηρεσιακή τους εκπαίδευση για την αναβάθμιση των γνώσεων τους. Επιπρόσθετα, η πολιτική ποιότητας που εφαρμόζεται , το εκπαιδευτικό υλικό, οι πλατφόρμες, ο εκπαιδευτής- σύμβουλος καθιστούν την εξ' αποστάσεως επιμόρφωση εξίσου ανταγωνιστική με τη δια ζώσης. Επομένως, αντιλαμβανόμαστε πως η ανοικτή, εξ' αποστάσεως εκπαίδευση δημιουργήθηκε για την επαγγελματική πρόοδο των εκπαιδευτικών, οι οποίοι με την πολύτιμη βοήθεια των τεχνολογικών μέσων αποκτούν ή εξασκούν παράλληλα τις ψηφιακές τους δεξιότητες, σε μία εποχή που το ζητούμενο είναι άρτιο καταρτισμένο εργατικό δυναμικό, προσπαθώντας με αυτό τον τρόπο να επιβιώσουν στον ανταγωνισμό της παγκόσμιας αγοράς και να παραμείνουν σε αυτήν εκπαιδευοντας εις αεί τους εαυτούς τους.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως ενώ κάποιες ανισότητες εξαλείφονται με την εξ' αποστάσεως επιμόρφωση, κάποιες άλλες παραμένουν και συνεχίζουν αυτόν τον φαύλο κύκλο ή δημιουργούνται καινούριες . Ένα παράδειγμα τέτοιων ανισοτήτων είναι ο περιορισμός των εισαχθέντων φοιτητών σε εξ' αποστάσεως μεταπτυχιακά προγράμματα του ΕΑΠ, το οποίο θέτει μέγιστο αριθμό υποψηφίων περίπου 300 φοιτητών, από τη στιγμή που αντίστοιχα πανεπιστήμια όπως της Κύπρου, με αναγνωρισμένα εξ' αποστάσεως μεταπτυχιακά από το κράτος μας, δέχονται τον δεκαπλάσιο αριθμό φοιτητών με το διπλάσιο κόστος διδάκτρων, με αποτέλεσμα να συζητάμε για μία ελληνική εξ' αποστάσεως εκπαίδευση που απευθύνεται σε πολλούς αλλά τελικά δέχεται λίγους. Επιπρόσθετα, μία μορφή ανισότητας εντοπίζεται στον τρόπο πληρωμής των εξ' αποστάσεως μεταπτυχιακών προγραμμάτων, καθώς οι επιμορφωμένοι για να ολοκληρώσουν την αίτησή τους καλούνται να προπληρώσουν στο ΕΑΠ τις θεματικές ενότητες του εξαμήνου είτε γίνουν δεκτοί είτε όχι, διαδικασία η οποία γίνεται στα ΑΕΙ αφού ο συμμετέχων έχει γίνει δεκτός στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα που έχει κάνει αίτηση. Μέσω αυτής της διαδικασίας ο υποψήφιος εκπαιδευτικός φοιτητής έχει τη δυνατότητα να κάνει αίτηση σε δύο ή παραπάνω μεταπτυχιακά προγράμματα που τον ενδιαφέρουν αν έχει σκοπό να τα παρακολουθήσει δια ζώσης, με αποτέλεσμα να έχει μεγαλύτερες πιθανότητες επιτυχίας και να γίνει δεκτός σε κάποιο Πανεπιστήμιο της επιλογής του, ενώ αν έχει σκοπό να κάνει αίτηση σε εξ' αποστάσεως μεταπτυχιακό πρόγραμμα του ΕΑΠ, η επιλογή του θα περιοριστεί σε μία καθώς θα χρειαστεί να προπληρώσει ένα ποσό και να υπάρχει παράλληλα

πιθανότητα απόρριψής του και αποκλεισμού από το πρόγραμμα. Η διαδικασία αυτή καταπονεί την ψυχολογία των υποψήφιων μεταπτυχιακών φοιτητών και εγκυμονεί κινδύνους για την επαγγελματική τους αποκατάσταση, αφού ένα μεταπτυχιακό αποτελεί μοριοδοτούμενο προσόν που μπορεί να τους εξασφαλίσει την εργασία τους την επόμενη σχολική χρονιά.

Τέλος, παρουσιάζεται ανισότητα στα κριτήρια εισαγωγής στα μεταπτυχιακά προγράμματα του ΕΑΠ, καθώς εν κατακλείδι ο υποψήφιος που θα κάνει πιο γρήγορα την αίτηση θα είναι και εκείνος που θα εξασφαλίσει μία θέση στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα, ενώ στα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα η διαδικασία γίνεται με μοριοδότηση των προσόντων και προσωπική συνέντευξη. Αυτό σημαίνει πως οι μεγαλύτεροι σε ηλικία εκπαιδευτικοί που δεν είναι πλήρως εξοικειωμένοι με τη γρήγορη χρήση των τεχνολογικών μέσων κινδυνεύουν να μείνουν εκτός προγράμματος αν επιλέξουν κάποιο εξ' αποστάσεως του ΕΑΠ, όπως το ίδιο ισχύει και για τους εργαζόμενους εκπαιδευτικούς που η ώρα που ανοίγουν οι αιτήσεις του των μεταπτυχιακών προγραμμάτων του ΕΑΠ συμπίπτει συνήθως με το ωράριο εργασίας τους (μεσημβρινές ώρες). Επομένως, αν και υπάρχει πρόοδος, οι διαδικασίες που ορίζεται από το ΕΑΠ στα παραπάνω, δημιουργούν νέες ανισότητες στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση.

Συμπεραίνουμε, οπότε, πως ενώ η χρήση των τεχνολογικών μέσων στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση έχει συμβάλει σε σημαντικό βαθμό στην αναβάθμιση της Δια Βίου Μάθησης των επιμορφωμένων, όπως και στην εξάλειψη πολλών ανισοτήτων που δημιουργούνταν από τη δια ζώσης επιμόρφωσης- εκπαίδευσης στους εκπαιδευτικούς – επιμορφωμένους, και την οποία μπορούσε να παρακολουθήσει περιορισμένος αριθμός εκπαιδευτικών, συνεχίζουν να υπάρχουν ή να δημιουργούνται νέες ανισότητες από το ίδιο το σύστημα των Ιδρυμάτων (ΕΑΠ) που υλοποιούν την εξ' αποστάσεως επιμόρφωση και εκπαίδευση, η οποία υποτίθεται πως απευθύνεται σε όλη την εκπαιδευτική κοινότητα. Οι απαντήσεις των συνεντευξιαζόμενων, πέρα από την επιβεβαίωση των ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί και επιβεβαιώνουν τις θετικές επιδράσεις που έχει επιφέρει η χρήση των τεχνολογικών μέσων στην εκπαίδευση, καθώς και πόσο έχουν βοηθήσει στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, προβάλλουν τις νέες ανισότητες που έχουν δημιουργηθεί ή δημιουργούνται από τους ίδιους τους φορείς της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης, οι οποίες αποτελούν υλικό προς προβληματισμό, μελέτη και χρήζουν περαιτέρω έρευνας. Αυτό που είναι ευδιάκριτο στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε είναι πως πρέπει να γίνουν αλλαγές βασισμένες στις ανάγκες όχι

μόνο της αγοράς αλλά και των επιμορφωμένων προκειμένου η διεξαγωγή, η επιλογή και τα κριτήρια εισδοχής στο ΕΑΠ να μην αποκλίνουν με τα κριτήρια εισδοχής στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, που είναι άλλωστε αντικειμενικά, δεν προάγουν και δεν διαιωνίζουν την ανισότητα και είναι τα μόνα που δεν θα έπρεπε να αλλάξουν, αλλά να είναι ίδια και για τη δια ζώσης αλλά και για την εξ' αποστάσεως εκπαίδευση.

Βιβλιογραφία

Αναστασιάδης, Π. (2008). *Η Τηλεδιάσκεψη στην υπηρεσία της Διά Βίου Μάθησης και της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης*. Εκδόσεις Gutenberg

Αναστασιάδης, Π. (2008). Ζητήματα Παιδαγωγικού Σχεδιασμού για την Διδακτική Αξιοποίηση της Διαδραστικής Τηλεδιάσκεψης σε Περιβάλλον Μικτής – Πολυμορφικής- Μάθησης Κοινωνικο-Εποικοδομητική Προσέγγιση. Η Περίπτωση του προγράμματος «ΠαιδείαΟμογενών» για την Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών της Ομογένειας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης (ΕΔΙΑΜΜΕ). Στο Αναστασιάδης, Π. (Επ.), *Η Τηλεδιάσκεψη στην Υπηρεσία της Δια Βίου Μάθησης και της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης: Παιδαγωγικές Εφαρμογές Συνεργατικής Μάθησης από Απόσταση στην Ελληνική Τριτοβάθμια Εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.

Αναστασιάδης, Π. (2014). Η έρευνα για την ΕξΑΕ με τη χρήση των ΤΠΕ (e-learning) στο Ελληνικό Τυπικό Εκπαιδευτικό Σύστημα. Ανασκόπηση και προοπτικές για την Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 10(1), 5-32. Ανακτήθηκε 23 Απριλίου, 2022, από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/9809>.

Αρμακόλας, Σ. Ι., & Παναγιωτακόπουλος, Χ. (2020). Εξ αποστάσεως διδασκαλία μέσω τηλεδιάσκεψης: οι επιδράσεις των τεχνολογικών παραγόντων. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 16(1)

Βασάλα, Π. (2003). Η επικοινωνία των Σπουδαστών της Μεταπτυχιακής Θεματικής Ενότητας «Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. στο: Α.

Βασάλα, Π. & Μότσιοι, Γ. (2007). Η εισαγωγική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης: Συμβατικά ή εξ αποστάσεως προγράμματα; *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, 11, 12-20.

Βασάλα, Π., Χατζηπλής, Π., & Λιοναράκης, Α.(2007). Απόψεις προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών του ΕΑΠ για τις γραπτές εργασίες: συγκριτική μελέτη δύο

θεματικών ενοτήτων – ΕΚΠ 65 ΚΑΙΕΛΠ 10. στο: Α.Λιοναράκης (Ed.), *Πρακτικά εισηγήσεων, 4th International Conference on Open and Distance Learning of Democracy in Education: Open Access and Distance Education (Vol. A)*. (σελ 296-308). Αθήνα: Προπομπός.

Βεργίδης Δ. (2000). *Διά βίου εκπαίδευση και εκπαιδευτική πολιτική*, στον συλλογικό τόμο *Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση: Διεθνής εμπειρία και ελληνική προοπτική*, Ατραπός, Αθήνα.

Γεωργακόπουλος, Θ. (2016). *Ακραία Φτώχεια Στην Ελλάδα - Μια Έρευνα*. Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2022, από https://www.dianeosis.org/2016/06/poverty_in_greece/

Γκιόσος Ι., Μαυροειδής Η., Κουτσούμπα, Μ. (2008). Η έρευνα στην απόσταση εκπαίδευση: ανασκόπηση και προοπτικές. *Ανοικτή Εκπαίδευση/Open Education*, 7(1), 49- 60.

Δημητρακοπούλου, Α. (1999). Η εκπαιδευτική αξιοποίηση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου: Πώς πότε και γιατί; *Γλωσσικός Υπολογιστής* 1(1), 131-145.

Δούκας, Χ., Βαβουράκη, Α., Θωμοπούλου, Μ., Kalantzis, Μ., Κούτρα, Χ., & Συρρινωτοπούλου, Α. (2008). Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών. Στο Δ. Βλάχος, & Ι. Δαγκλής (Επιμ.), *Η ποιότητα στην εκπαίδευση. Έρευνα για την αξιολόγησι των ποιοτικών χαρακτηριστικών του συστήματος πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης* (σσ. 357-390). Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

ΕΛΣΤΑΤ (2016). *Δελτίο Τύπου Έρευνα Εκπαίδευσης Ενηλίκων 2016*. Πειραιάς Ελληνική Στατιστική Αρχή

ΕΛΣΤΑΤ (2019). *Δελτίο Τύπου Έρευνα Ανώτατης Εκπαίδευσης (Πανεπιστημιακός Τομέας) Λήξη Ακαδημαϊκού Έτους 2017/2018*. Πειραιάς Ελληνική Στατιστική Αρχή

Εξ αποστάσεως Επιμόρφωση Δασκάλων. Εφαρμογή, Στατιστική, Ανάλυση και Αποτίμηση. (1 Νοεμβρίου 2019). *Ανοικτή Εκπαίδευση: Το περιοδικό για την Ανοικτή και την εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 15, 241-267. Ανακτήθηκε 3 Μαΐου 2022, από <https://orcid.org/0000-0002-9623-4615>

Καρακίοζης, Κ., Φουλίδη, Ξ., Παπακίτσος, Ε., Παπαπανούση, Χ., Θεολογής, Ε., & Αργυρίου, Α. (2016). Ανίχνευση αναγκών επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών της

Διεύθυνσης Δ. Ε. Δυτικής Αττικής στο πλαίσιο υλοποίησης των προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων. Έρευνα, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών-Επιστημονικών Θεμάτων. Τεύχος 11, 157–171. Ανακτήθηκε στις 4/5/22 από <http://www.erkyna.gr>.

Καψάλης, Α. & Ραμπίδης, Κ. (2006). Εισαγωγική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: εσωτερική αξιολόγηση μιας προσπάθειας. Εκπαίδευση και Επιστήμη, 3, 257-273.

Κόκκος, Α., (2005). *Εκπαίδευση Ενηλίκων: Ανιχνεύοντας το πεδίο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Κουστουράκης Γ, Λιακοπούλου Φ., Παναγιωτακόπουλος Χ. Η αξιοποίηση των Μαζικών Ανοικτών Διαδικτυακών Μαθημάτων (MOOCs) από το ΕΑΠ: Ποιοτική έρευνα σε μέλη ΔΕΠ του ιδρύματος 8th International Conference in Open & Distance Learning, , Athens, Greece, November 2015-PROCEEDINGS

Κουστουράκης, Γ., & Λιοναράκης, Α. (2006). Ένα μοντέλο αναφοράς της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης μέσα από την περίπτωση του Βρετανικού Ανοικτού Πανεπιστημίου: μια ιστορική –κοινωνιολογική προσέγγιση. *Ιστορία της Εκπαίδευσης: 4ο Επιστημονικό Συνέδριο, 6-8 Οκτωβρίου 2006, πρακτικά*. Πάτρα: Εργαστήριο Ιστορικού Αρχείου Νεοελληνικής και Διεθνούς Εκπαίδευσης. Ανακτήθηκε στις 24 Απριλίου, 2022, από http://www.eriande.elemedu.upatras.gr/eriande/synedria/synedrio4/praktika1/koustourakis_lionarakis.htm

Κυριαζή, Ν (2009) Η κοινωνιολογική έρευνα : *Κριτική επισκόπηση των Μεθόδων και των Τεχνικών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Λιοναράκης, Α. (2001). Ανοικτή και εξ αποστάσεως πολυμορφική εκπαίδευση: Προβληματισμοί για μία ποιοτική προσέγγιση σχεδιασμού διδακτικού υλικού. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Απόψεις και Προβληματισμοί για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση* (σ. 33-52). Αθήνα: Προπομπός. Ανακτήθηκε 24 Μαρτίου, 2022, από <http://newtutor.pbworks.com/f/qualityDesignOfTeachingMaterial.pdf>

Λιοναράκης, Α. (2006). Η θεωρία της εξαποστάσεως εκπαίδευσης και η πολυπλοκότητα της πολυμορφικής της διάστασης. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης – Στοιχεία θεωρίας και πράξης*. Αθήνα: Προπομπός.

Λιοναράκης (Επιμ.), *Πρακτικά Εισηγήσεων, 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση* (σελ.296-303). Αθήνα: Προπομπός.

Λυδάκη, Α (2001) Ποιοτικές Μέθοδοι της Κοινωνικής Έρευνας. Αθήνα : Καστανιώτης

Μαζικά Ανοικτά Διαδικτυακά Μαθήματα (2022). *Τομέας Δημιουργίας και Διαχείρισης Ηλεκτρονικών Μαθημάτων (ΤΟΔΗΜ)*, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Ανακτήθηκε από: <https://eeyem.eap.gr/moocs/>

Μακράκης, Β. (2005). *Ανάλυση δεδομένων στην επιστημονική έρευνα με την χρήση του SPSS-Από την θεωρία στην πράξη*. Αθήνα: Gutenberg.

Ν. 3879/2010. *Ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης και λοιπές διατάξεις*. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ 163/Α/21-9-2010)

Οδηγός Σπουδών 2021-2022 Ε.Α.Π. Ανακτήθηκε στις 18 Απριλίου 2022 από https://www.eap.gr/wp-content/uploads/2021/10/%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82-%CE%A3%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%B4%CF%8E%CE%BD_2021-2022.pdf

Οικονόμου (2017). *Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στο πλαίσιο της μη τυπικής εκπαίδευσης και μάθησης: Διερεύνηση των απόψεων και στάσεων εκπαιδευομένων που συμμετείχαν σε προγράμματα επιμόρφωσης/κατάρτισης εξ αποστάσεως/μικτής εκπαίδευσης του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ*. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 13, 17-34.

Π.Δ. 250/92. *Ρύθμιση θεμάτων υποχρεωτικής επιμόρφωσης εκπαιδευτικών και θεμάτων λειτουργίας των περιφερειακών επιμορφωτικών κέντρων* (ΦΕΚ 138 - 10.08.1992)

Πολιτική Ποιότητας Ε.Α.Π.. Ανακτήθηκε στις 27 Μαρτίου 2022 από http://modip.eap.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=26&Itemid=142

Ρετάλης, Σ. & Αυγερίου, Π. (2001), *Εικονικά Πανεπιστήμια: Τάσεις, Προκλήσεις και Προβληματισμοί, Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση και στην Εκπαίδευση από Απόσταση, Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή*, 97-110, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο, 8-10 Ιουνίου 2001.

Σαρακατσάνου, Ε. (2007). *Η επικοινωνία των φοιτητών και Καθηγητή – Συμβούλου στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (Απόψεις φοιτητών των μεταπτυχιακών προγραμμάτων ΕΚΠ και ΕΚΕ του ΕΑΠ)*. Διπλωματική Εργασία. Πάτρα: ΕΑΠ

Σύψας, Α., Λέκκα, Α. & Παγγέ, Τ. (2013). Μάθηση από απόσταση με σύγχρονα μέσα και διά βίου μάθηση, προτιμήσεις εκπαιδευτικών. Στο Λιοναράκης, Α. (Επιμ.), *7^ο Συνέδριο για την Ανοικτή & την Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Τόμος 6, Μέρος Β*, 8-10 Νοεμβρίου 2013 (σ.σ. 13-20). Αθήνα: Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης.

Τζιφόπουλος, Μ. (2014). Η e-επιμόρφωση εκπαιδευτικών απομακρυσμένων περιοχών: προσδοκίες, δυνατότητες, οφέλη. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 57, 21–29.

Το ΕΑΠ Σήμερα (2020, Μάιος 19). Ανακτήθηκε στις 7 Απριλίου 2022 από <https://www.eap.gr/el/to-eap/leitourgia/to-eapsimera>

Τόκη, Ε., Σύψας, Α., Παγγέ, Α. & Παγγέ, Τ. (2013). Στο Λιοναράκης, Α. (Επιμ.), *7^ο Συνέδριο για την Ανοικτή & την Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Τόμος 2, Μέρος Α*, 8-10 Νοεμβρίου 2013 (σ.σ. 27-35). Αθήνα: Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

Τσίτσικας, & Φραντζή (2022). Μαθησιακές δυσκολίες και Εξαποστάσως εκπαίδευση: πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα και χρήση νέων τεχνολογιών. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 11, 194-204

Φώκιαλη, Π. & Ράπτης, Ν. (2008). Οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών στην Π.Ε.. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.

Bernstein, B. (1971) ‘*On the classification and framing of educational knowledge*’ in M.F.D. Young (ed). *Knowledge and Control*. London: Collier and Macmillan

Beyens K., P. Kennes, S. Snacken, H. Tournel, 2015, “*The craft of doing qualitative research in prisons*”, *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy*

Blazquez, F.E., & Alonso, L.D. (2006). A training Proposal for e-Learning Teachers. *European Journal of Open, Distance and E-Learning* Ανακτήθηκε 01/05/2022 από http://www.eurodl.org/materials/contrib/2006/Blazquez_and_Alonso.htm

Bologna Declaration (1999). *Ministerial Conference Bologna 1999*. Joint declaration of the European Ministers of Education (19.6.1999).

Bologna Process-Yerevan Communiqué (2015). *EHEA*. Ministerial Conference (14-15.5.2015).

Bologna Process-Paris Communiqué (2018). *EHEA*. Conférence ministérielle européenne pour l'enseignement supérieure (25.5.2018)

CEDEFOP, 1996 European journal of vocational training No 8-9 - 1996/3 *Lifelong learning, retrospective and perspectives*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο : <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/8-91996>
[Ανακτήθηκε στις 2/6/2022](#)

Cekerol, K., Torpak, E., & Ozkanal, B. (2007). The Planning and Application of a Communication Model for Quality and Effective Learning in Distance Education. *Proceedings, EADTU's 20th Anniversary Conference "International courses and services online: Virtual Erasmus and a new generation of Open Educational Resources for a European and global outreach"*. 8-9 November, Lisbon, Portugal. Ανακτήθηκε 17/04/2022 από: <http://www.eadtu.nl/conference-2007/files/SAA6.pdf>

Collis, B.,(1996). *Tele-learning in a Digital World – The Future of Distance Learning*. London: International Thomson Computer Press

Commission of the European Communities (2021), *Στρατηγική Δια Βίου Μάθησης*. Ανακτήθηκε στις 12 Απριλίου 2022 από: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/lifelong-learning-strategy-33_el

Creswell, J., W. (2011). *Η Έρευνα Στην Εκπαίδευση. Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση της Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας*. Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην

European Commission/EACEA/Eurydice, 2018. *The European Higher Education Area in 2018: Bologna Process Implementation Report*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Evans, C. and Fan, J., 2002. *Lifelong learning through the virtual university. Journal of Campus Wide Information Systems, Multimedia Systems for Lifelong learning: Success and Challenges* 19 (4), 127–134.

Giddens, A.(2014). *Οι συνέπειες της Μετανεωτερικότητας*. Αθήνα : Κριτική

Hara, N. and Kling, R. (2000) Students' Distress with a Web-based Distance Education Course. An Ethnographic Study of Participants' Experiences. *Information, Communication and Society*, 3, 4, 557-579.

Holmberg, B., (1977).*Distance education. A survey and bibliography*. Kogan Page, London

Holmberg, B.,(1995). *Theory and Practice of Distance Education (2nd ed.)*. London: Routledge

Inglis, A., Ling, P. and Joosten, V., 2002. *Delivering digitally: Managing the transition to the knowledge media*. (2nd ed.), Kogan Page Ltd, London.

Ioakeimidou, V., & Papadimitriou, S. T. (2018). Έντυπο και Ψηφιακό Βιβλίο (e-book) στην Ψηφιακή Εποχή. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 14(1)

Jarvis, P. (2004). *Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Κατάρτιση: Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: Μεταίχμιο

Keegan, D. (1986). *The foundation of distance education*. London: Croom Helm

Keegan, D. (2000). *Βασικές Αρχές της Ανοικτής και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Keegan, D. (2001). Η ευρωπαϊκή πανεπιστημιακή εξ' αποστάσεως εκπαίδευση στην αυγή της τρίτης χιλιετίας, D. Keegan (επιμ.). *Απόψεις και προβληματισμοί για την ανοικτή και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση*. Αθήνα: Προπομπός, σσ. 15-31.

Lionarakis, A., Papadimitriou, S., Hartofylaka, A., Aggeli, A., & Tzilou, G. (2018). Η συμβολή των ψηφιακών εργαλείων στην υποστήριξη της μαθησιακής πορείας των φοιτητών/φοιτητριών της εξΑΕ: Μέρος Α: Χρήση ψηφιακών εργαλείων

για τη δημιουργία ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 14(1)

Markel, S. L., & ECI, E. E. (2001). Technology and education online discussion forums. *Online journal of distance learning administration*, 4

Nesterko, S. O., Dotsenko, S., Hu, Q., Seaton, D., Reich, J., Chuang, I., & Ho, A. (2013). *Evaluating geographic data in MOOCs*. In: NIPS Workshop on Data Driven Education, Lake Tahoe, Nevada, USA. Αναρτήθηκε από: <http://nesterko.com/files/papers/nips2013-nesterko.pdf>

Perraton, H.(1981). *A theory for distance education*, Prospects, XI, 1, reprinted in Stewart, Keegan& Holmberg

Picciano Anthony G., (2017) *Online Education Policy and Practice: The Past, Present, and Future of the Digital University*. New York : Routledge

Robson, C. (2007). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου*. Αθήνα: Gutenberg

Stake, R. E. (1995). *The art of case study research*. SAGE Publications

Tomczyk, L., (2019). Flipped learning, digital storytelling as the new solutions in adult education and school pedagogy. *Adult Education 2018-Transformation in the Era of Digitization and Artificial Intelligence*

Vasileiou, I. (2009). Blended Learning: the transformation of Higher Education Curriculum. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 5(1), 77-87. doi:<https://doi.org/10.12681/jode.9698>

Watson, T. (2005). *Κοινωνιολογία, Εργασία και Βιομηχανία*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια

Zygouris, F, Mavroidis, I. (2011). Η επικοινωνία διδάσκοντα και διδασκόμενων στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Μελέτη περίπτωσης στο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών του Κ.Ε.Ε.ΕΝ.ΑΠ. *Open Education – The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology* 7, (1) 2011: 69-86

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τμήμα κοινωνικής και εκπαιδευτικής πολιτικής

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«Εκπαιδευτική Πολιτική: Σχεδιασμός, Ανάπτυξη και Διοίκηση»

Ειδίκευση: «Εκπαιδευτικά Προγράμματα και Υλικό (Συμβατικές και e-Μορφές):

Πολιτικές και Πρακτικές»

Αξιότιμε κυρίε-α,

Ονομάζομαι Ευγενία Κουτσούκου και πραγματοποιώ την διπλωματική μου εργασία με τίτλο «Οι νέες τεχνολογίες αμβλύνουν τις κοινωνικο-οικονομικές ανισότητες μέσα από την εξ'αποστάσεως επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών» του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής της Σχολής Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Πριν ξεκινήσουμε θέλω να σας ευχαριστήσω για τη αποδοχή σας να συμμετάσχετε στην έρευνα και να διευκρινίσω ότι η συνέντευξη θα είναι απολύτως εμπιστευτική. Αποσπάσματα της μπορεί να αποτελέσουν τμήμα της τελικής ερευνητικής έκθεσης αλλά σε καμία περίπτωση δεν θα συμπεριλαμβάνεται στην έκθεση το όνομά σας ή κάποιο άλλο χαρακτηριστικό που να προσδίδει την ταυτότητά σας. Όπως έχετε ενημερωθεί προς διευκόλυνση της διαδικασίας θα μαγνητοσκοπηθεί η συνέντευξη. Αν επιθυμείτε μπορώ να σας αποστείλω μία έκθεση με τα αποτελέσματα της έρευνας.

Θα ήθελα να σας τονίσω ότι είστε ελεύθερος/η να αρνηθείτε να απαντήσετε οποιαδήποτε ερώτηση και μπορείτε να αποσυρθείτε από την έρευνα οποιαδήποτε στιγμή.

Συμφωνείτε με τα ανωτέρω;

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για την βοήθεια σας.

A. Δημογραφικά στοιχεία

1. ΦΥΛΟ
2. ΣΠΟΥΔΕΣ (Προπτυχιακό,Μεταπτυχιακό,Διδακτορικό)
3. ΗΛΙΚΙΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

1. Ποιο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του ΕΑΠ παρακολουθήσατε; Ποιος ο λόγος που το επιλέξατε ;
2. Ποια θεωρείτε πως είναι τα πλεονεκτήματα της εξ' αποστάσεως παρακολούθησης ενός μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών;
3. Ποια η συμβολή των εξ' αποστάσεως ΜΠΣ στην ποιοτική αναβάθμισή σας;
4. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της ποιότητας που εντοπίσατε κατά την φοίτησή σας στο ΜΠΣ του ΕΑΠ ;
5. Ποια η άποψη σας για την χρήση των τεχνολογικών μέσων για την υλοποίηση του ΜΠΣ που παρακολουθήσατε;
6. Τι θεωρείτε πως χρήζει προς βελτίωση με βάση την εμπειρία σας ως μεταπτυχιακός φοιτητής/ρια του ΕΑΠ;

